REDACTIONEEL

Eimert Smits (eimert.smits@hetnet.nl)

Het jaar 2007 is alweer uit de kinderschoenen en legt het maart-nummer van De Sneuper vandaag bij u op tafel. Deze 82e uitgave is rijk aan een varia van artikelen, waarvan een aantal seriematig. We zien o.a. de nieuw gestarte serie "Oudst gevonden voorouder", waarbij Hans Zijlstra de spits afbijt. We hopen dat velen van u ook een bijdrage willen leveren aan deze nieuwe serie (nu "Mijn favoriete voorouder" langzaamaan is doodgebloed). Meedoen is voor iedereen een haalbare kaart, want men is niet meer gebonden aan een jaartal. We verwachten dan ook heel wat reacties van onze leden. De eveneens nieuwe serie "Plaisier rijtuigen en vaartuigen in noord-oost Friesland 1795-1805" door Piet de Haan start ook in dit nummer. Het wordt een prachtige bronnenuitgave, waaraan hopelijk veel leden gegevens kunnen ontlenen. De serie van Warner Banga over de molens in Dongeradeel krijgt een vervolg in dit nummer. Bij al deze artikelen is uitwisseling van gegevens en fotomateriaal een belangrijk middel om elkaar te helpen (en mede daardoor steeds weer leuke artikelen voor ons verenigingsblad te maken).
Een belangrijk punt is dat we nu een vast aanspreekpunt hebben als het om nederlandse emigranten naar Argentinië gaat, vooral de spaanse taal gaf nogal eens problemen (zie bladzij 56 in dit nummer, de bedoelde brief). Noteer de gegevens van de brief of speel uw vraag door aan de redactie.
Deze keer hebben we De Sneuper ook weer ruim kunnen voorzien van foto's die het geheel aankleden. Speciale aandacht vragen we u voor de bijgesloten folder: "Dokkum in kadastraal perspectief". Reageer meteen als u zeker wilt zijn van dit unieke aanbod van de Stichting Historia Doccumensis.
Mochten er leden zijn die een idee hebben om ons blad (oude nummers) gratis op de leestafel te krijgen van bv. een museum, bejaarden- of verzorgingshuis, een wachtkamer of een hotel enz. dan kunt u dit verzorgen door contact opnemen met de redactie.
Door E. Smits Azn wordt gevraagd naar foto's van oud-Dokkumers met een korte beschrijving, graag deze sturen naar de redactie of emailen naar: eimert.smits@hetnet.nl. Ingeleverde foto's krijgt men zsm retour.
Wij laten nu verder het schrijven en lezen graag aan u over, veel plezier en op- of aanmerkingen graag naar de redactie.
Tot ziens op 12 mei a.s. bij de jaarvergadering.
(zie bijgaand schrijven).

BESTUURLIJK

Jan de Jager (j.dejager6@chello.nl)

Voor u ligt het eerste nummer van 2007. Dit jaar gaat er het een en ander veranderen in het bestuur van onze vereniging. Nico Speelman heeft zijn termijn als voorzitter er op zitten en heeft aangegeven te willen stoppen. Nico bij dezen zeer hartelijk dank voor de goede manier waarop jij onze vereniging hebt geleid. We wensen je met je vrouw en kinderen nog vele goede jaren toe.
Ook onze nieuwe penningmeester en ledenadministratrice, die nog niet eens echt aangetreden zijn, moeten wegens omstandigheden hun functies alweer neerleggen. Ook jullie beiden hartelijk dank.
Gelukkig is er opvolging. Op de ledenvergadering wordt de heer Jan Walda voorgedragen als nieuwe voorzitter, bestuurslid Jan de Jager heeft aangegeven het penningmeesterschap op zich te willen nemen en lid van de redactie Henk Aartsma wil proberen om de PR voor de vereniging te doen. Als er zich geen tegenkandidaten melden, kan de aantreding zijn beslag hebben in de ledenvergadering van 12 mei aanstaande.
In februari is er begonnen met de nieuwbouw van het kenniscentrum te Dokkum bij de openbare leesbibliotheek. Als de plannen doorgaan en de nieuwbouw voorspoedig verloopt, gaat het streekarchivariaat in december verhuizen naar dit centrum. We houden u op de hoogte.
Ik wil u wijzen op het gele inlegvel met daarop de uitnodiging voor onze ledenbijeenkomst op zaterdag 12 mei aanstaande. Op de achterzijde hiervan vindt u het jaarverslag van onze secretaris. Verder veel succes toegewenst met uw speurwerk en tot ziens op 12 mei.

AANVULLING OP DE KWARTIERSTAAT VAN ANTJE VAN DER ZEE

Arjen J. Dijkstra (Keatsbuorren@cs.com)

Dit artikel is een reactie en aanvulling op het gelijknamig artikel van Otto Vos in De Sneuper 79, bl. 82. Omdat de eerste drie generaties daar ook uitvoerig vermeld staan, wordt hier begonnen met de vierde generatie.

-- IV --

(overgrootouders)

8 Jan Eintes van der Zee, geboren te Wierum op 21 februari 1850, visser, overleden te Wierum op 20 mei 1933. Jan is getrouwd te Ternaard op 20 mei 1876 met

9 Martzen Klazes Groen, geboren te Moddergat onder Nes op 6 december 1848, arbeidster, overleden te Wierum op 14 mei 1933. Uit dit huwelijk:

1. Sjoukje Jans van der Zee, geboren te Wierum 29 juni 1877, arbeidster, overleden te Wierum 25 februari 1949. Sjoukje is getrouwd te Ternaard op 5 oktober 1901 met Tjipke Hilles Vonk, geboren te Wierum op 10 oktober 1875, visser, overleden te Dokkum op 7 november 1971, zoon van Hille Jans Vonk (visser) en Rikstje Tjipkes Pautsma.
2. Aafke Jans van der Zee, geboren te Wierum 30 maart 1879, overleden aldaar op 6 januari 1967. Aafke is getrouwd te Ternaard op 18 mei 1905 met Tjipke Willems van der Zee, geboren te Wierum op 5 februari 1881, visser, overleden te Wierum op 10 maart 1968, zoon van Willem Sybes van der Zee (visser) en Hiltje Tjipkes Pautsma (arbeidster).
3. Einte Jans van der Zee, geboren Wierum op 23 december 1880, zie 4.
4. Thomas Jans van der Zee, geboren te Wierum op 13 augustus 1882, visser, overleden te Wierum op 27 juni 1972. Thomas is getrouwd op 28 november 1908 met Martje Jacobs Kamma, geboren te Nes op 15 maart 1885, overleden te Wierum op 7 november 1973, dochter van Jacob Pieters Kamma en Jetske Jans Botstra.
5. Klaas Jans van der Zee, geboren Wierum op 17 augustus 1884, visser, overleden te Wierum op 18 januari 1918. Klaas is getrouwd te Ternaard op 21 mei 1910 met Maaike Annes de Vries, geboren te Nes op 30 mei 1884, dochter van Anne Jelles De Vries en Haebeltje Willems Mellema.
6. Jelle Jans van der Zee, geboren te Wierum op 16 juli 1886, visser, overleden te Wierum op 20 mei 1970. Jelle is getrouwd te Ternaard op 26 mei 1910 met Martje Annes de Jong, geboren te Paesens op 18 augustus 1885, naaister, overleden te Wierum op 25 oktober 1957.

7. Marten Jans van der Zee, geboren te Wierum op 2 juli 1888, overleden aldaar op 16 augustus 1889.
8. Martje Jans van der Zee, geboren te Wierum op 21 augustus 1890, overleden aldaar op 5 april 1942, begraven aldaar. Martje was gehuwd met Atze Hiemstra, geboren te Wierum op 9 september 1889, overleden aldaar op 28 april 1964, begraven aldaar.

10 Pieter Klazes Akkermans, geboren te Wierum op 10 mei 1861, visser. Pieter is getrouwd te Ternaard op 1 juli 1882 met

11 Trijntje Lieuwes Hiemstra, geboren te Wierum op 6 januari 1861, arbeidster, overleden te Wierum op 10 juli 1935. Uit dit huwelijk:

1. Antje Pieters Akkerman, geboren te Wierum 26 november 1882, zie 5.

12 Dirk de Graaf, geboren Ternaard 20 oktober 1853, arbeider, overleden te Aalzum 9 oktober 1918. Dirk is getrouwd te Ternaard op 14 mei 1881 met

13 Korneliske Geerts van der Zweep, geboren te Ee op 9 mei 1857.
Uit dit huwelijk:

1. Geert Dirks de Graaf, geboren te Brantgum op 5 juni 1882, zie 6.

15 Liskje Dominicus Obma, geboren te Hantum op 12 september 1845, overleden op 17 juli 1923. Haar dochter van een onbekende man:

1. Antje Obma, geboren te Hallum op 14 januari 1882, zie 7.

-- V --

(betovergrootouders)

16 Einte Jans Van Der Zee, geboren te Wierum op 1 april 1819, visser, overl. Wierum 14 juli 1902. Einte is getrouwd Ternaard 19 mei 1849 met

17 Sjoukje Jelles Hiemstra, geboren te Wierum op 28 maart 1823, arbeidster, overleden te Wierum op 14 april 1896. Uit dit huwelijk:

1. Jan Eintes van der Zee, geboren te Wierum op 21 februari 1850, zie 8.
2. Trijntje Eintes Van Der Zee, geboren te Wierum op 29 juni 1851, overleden aldaar op 5 augustus 1932. Trijntje is getrouwd op 15 mei 1880 met Thijs Sipkes van der Bos, geboren te Wierum op 14 april 1854, verdronken te Bornrif onder Ameland op 1 december 1893, zoon van Sipke Freerks van der Bos en Fokje Thijssens van der Bos.
3. Sypkje Eintes Van Der Zee, geboren Wierum 1 december 1853, arbeidster, overleden Wierum 16 juni 1925. Sypkje is getrouwd Ternaard 12 mei 1894 met Willem Melles van der Meulen, geboren Aalzum 28 oktober 1852, schoenmaker, overleden Leeuwarden 5 juli 1932.
4. Jelle Eintes Van Der Zee, geboren te Wierum op 22 januari 1856, overleden aldaar op 19 juli 1866.
5. Jantje Eintes Van Der Zee, geboren te Wierum op 10 maart 1858, arbeidster, overleden Wierum 14 september 1937. Jantje is getrouwd te Ternaard op 5 november 1881 met Tjeerd Kornelis De Vries, geboren te Wierum op 3 oktober 1857, visser, overleden te Wierum op 24 april

1953, begraven aldaar, zoon van Cornelis Tjeerds de Vries (visser) en Aaltje Freerks Kamma (arbeidster).

6. Tjeerdje Eintes Van Der Zee, geboren Wierum 13 maart 1862, arbeidster, overl. 20 november 1943, begraven Wierum. Tjeerdje is getrouwd Ternaard 9 mei 1891 met Kornelis Kornelis De Jong, geboren Wierum 1 augustus 1861, visser, overleden 11 januari 1966, begraven te Wierum.
7. Lieuwkje Eintes Van Der Zee, geboren te Wierum op 25 mei 1866, overleden aldaar 3 november 1915. Lieuwkje is getrouwd te Ternaard op 19 oktober 1901 met Anne Sipkes van der Bos, geboren te Wierum op 24 oktober 1869, visser, overleden te Wierum op 11 april 1916, zoon van Sipke Freerks van der Bos en Fokje Thijssens van der Bos.

18 Klaas Martens Groen, geboren te Paesens op 19 april 1812, overleden op 11 mei 1887. Klaas is getrouwd te Moddergat op 9 april 1853 met

19 Aafkes Jans Basteleur, geboren te Paesens op 25 augustus 1818.

Uit dit huwelijk:

1. Trijntje Klazes Groen, geboren op 6 april 1842.
2. Marten Basteleur, geboren op 11 februari 1845.
3. Janke Basteleur, geboren op 23 maart 1847.
4. Martzen Klazes Groen, geb. Moddergat onder Nes 6 dec. 1848, zie 9.
5. Sjoukje Klazes Groen, geboren op 11 augustus 1851.
6. Jan Klazes Groen, geboren op 10 januari 1858.

20 Klaas Jacobs Akkermans, geboren te Ferwerd op 3 december 1831. Klaas is getrouwd voor 1861 met

21 Jantje Pieters Holwerda, geboren te Morra op 9 november 1827.

Uit dit huwelijk:

1. Pieter Klazes Akkermans, geboren te Wierum op 10 mei 1861, zie 10.

22 Lieuwe Jelles Hiemstra, geboren te Wierum op 2 april 1825, visser, wonende te Wierum, overleden op 10 september 1864. Lieuwe is getrouwd te Ternaard op 28 mei 1853 met

23 Antje Abes Visser, geboren te Wierum op 3 september 1828, overleden aldaar op 20 mei 1895.Uit dit huwelijk:

1. Jelle Lieuwes Hiemstra, geboren op 16 mei 1854, visser, verdronken te Bornrif onder Ameland 1 december 1893. Jelle is getrouwd te Ternaard op 15 mei 1880 met Houweltje Thomas Hiemstra, geboren te Wierum op 7 april 1855, overleden aldaar op 21 oktober 1942, dochter van Thomas Tjeerds Hiemstra en Engeltje Jans Visser.
2. Abe Lieuwes Hiemstra, geboren Wierum 11 november 1857, overleden aldaar 8 augustus 1938, begraven aldaar. Abe is getrouwd te Ternaard op 13 mei 1882 met Renske Tjerks Visser, geboren te Wierum op 10 oktober 1856, overleden aldaar op 9 juli 1950, begraven aldaar, dochter van Tjerk Sytzes Visser (visser) en Hitje Dirks Hiemstra (arbeidster).
3. Trijntje Lieuwes Hiemstra, geboren Wierum op 6 januari 1861, zie 11.

4. Christiaan Lieuwes Hiemstra, geboren te Wierum op 28 september 1863, visser, verdronken ten Noorden van Ameland op 1 december 1893. Christiaan is getrouwd op 21 mei 1892 met Jeltje Atzes Visser, geboren te Wierum op 10 juni 1868, arbeidster, overleden te Wierum op 11 mei 1909.

25 Dirkje Dirks De Graaf, geboren te Ternaard op 8 februari 1825, overleden aldaar op 22 mei 1858. Haar zoon van een onbekende man:

1. Dirk de Graaf, geboren te Ternaard op 20 oktober 1853, zie 12.

26 Geert Alberts van der Zweep, geboren te Kollum op 25 februari 1820, arbeider, overleden te Ee op 11 november 1858. Geert is getrouwd te Metslawier op 16 mei 1850 met

27 Elisabeth Minnes Tibstra, geboren te Ee op 26 oktober 1824, arbeidster. Uit dit huwelijk:

1. Korneliske Geerts van der Zweep, geboren te Ee op 9 mei 1857, zie 13.

30 Dominicus Tjeerds Obma, geboren te Hallum op 26 juni 1811, kleermaker, overleden op 8 januari 1870. Dominicus is getrouwd te Ternaard op 31 mei 1838 met

31 Antje Jans Elzenga, geboren te Ternaard op 18 mei 1808, overleden aldaar op 27 december 1858. Uit dit huwelijk:

1. Liskje Dominicus Obma, geboren Hantum 12 september 1845, zie 15.

-- VI --

(oudouders)

32 Jan Eintes van der Zee, geboren te Wierum op 26 maart 1783, visser, verdronken te Pinkegat (bij Ameland) op 27 november 1825. Jan is getrouwd te Ternaard op 22 augustus 1822 met

33 Sypkje Sipkes Visser, geboren te Wierum op 19 oktober 1790, naaister, overleden te Wierum op 28 januari 1861. Zij had van een onbekende man een dochter. Uit dit huwelijk:

1. Einte Jans Van Der Zee, geboren te Wierum op 1 april 1819, zie 16.
2. Sybe Jans van der Zee, geboren te Wierum op 12 augustus 1823, visser, overleden te Wierum op 15 september 1896. Sybe is getrouwd op 21 mei 1853 met Gertje Willems Dijkstra, geboren te Wierum op 27 augustus 1827, arbeidster, overleden te Wierum op 24 april 1908.
3. Sipke Jans Van Der Zee, geboren te Wierum op 15 maart 1824.
4. Jantje Jans Van Der Zee, geboren te Wierum op 19 mei 1826, overleden aldaar op 21 juni 1826.

34 Jelle Thomas Hiemstra, geboren te Wierum op 18 juli 1776, visser, overleden te Wierum op 22 november 1857. Jelle is getrouwd te Ternaard op 23 september 1817 met

35 Trijntje Tjeerds Van Der Zee, geboren te Wierum op 18 maart 1794, naaister, overleden te Wierum op 1 mei 1863. Uit dit huwelijk:

1. Thomas Jelles Hiemstra, geb. Wierum 16 november 1818, ouderling gereformeerde kerk Nes en Wierum, overleden Wierum 14 dec. 1895.
2. Tjeerd Jelles Hiemstra, geb. Wierum 30 maart 1821, visser, overleden te Wierum 7 augustus 1891. Tjeerd is getrouwd Ternaard 19 mei 1849 met Grietje Lieuwes Dijkstra, geboren te Wierum op 26 september 1820, arbeidster, overleden te Wierum op 19 augustus 1872, dochter van Lieuwe Willems Dijkstra (visser) en Baukje Eintes van der Zee.
3. Sjoukje Jelles Hiemstra, geboren te Wierum op 28 maart 1823, zie 17.
4. Lieuwe Jelles Hiemstra, geboren te Wierum op 2 april 1825, zie 22.
5. Gepke Jelles Hiemstra, geboren Wierum op 5 maart 1828, arbeidster, overleden Wierum op 11 februari 1872. Gepke is getrouwd te Ternaard op 23 februari 1854 met Christiaan Abes Visser, geboren te Wierum op 12 oktober 1825, visser, overleden te Wierum op 18 september 1859.
6. Sjoerd Jelles Hiemstra, geboren te Wierum op 10 maart 1833, visser, overleden te Wierum op 15 juni 1907. Sjoerd is getrouwd te Ternaard op 9 oktober 1858 met Tjitske Jacobs de Vries, geboren te Wierum op 28 september 1835, arbeidster, overleden te Wierum op 8 juli 1923.
7. Sytske Jelles Hiemstra, geboren te Wierum op 10 maart 1833, overleden te Nes op 10 april 1910. Sytske is getrouwd te Ternaard op 23 mei 1857 met Sipke Sipkes van der Kooi, geboren te Wierum op 28 januari 1831, arbeider, overleden te Wierum op 1 mei 1892.
8. Sybe Jelles Hiemstra, geboren te Wierum op 2 februari 1839, visser, overleden te Wierum op 6 januari 1875. Sybe is getrouwd te Ternaard op 12 mei 1866 met Grietje Dirks Jongeling, geboren te Wierum op 1 april 1844, arbeidster, overleden te Wierum op 19 juni 1918.

36 Marten Klazes Groen, geboren te Paesens op 26 augustus 1780. Marten was gehuwd met

37 Sjoukje Dirks Wierda, geboren te Nijkerk op 18 oktober 1784. Uit dit huwelijk:

1. Klaas Martens Groen, geboren te Paesens op 19 april 1812, zie 18.

38 Jan Gooitzens Basteleur, geboren te Moddergat onder Nes op 9 mei 1793. Jan is getrouwd te Nes op 17 december 1815 met

39 Trijntje Gerlofs Hoekstra, geboren te Nes op 21 juli 1792.

Uit dit huwelijk:

1. Aafkes Jans Basteleur, geboren te Paesens op 25 augustus 1818, zie 19.

40 Jacob Klazes Akkermans, geboren te Rinsumageest op 19 maart 1798. Jacob is getrouwd voor 1831 met

41 Jacoba Dirks de Man, geboren te Ferwerd op 16 september 1803.

Uit dit huwelijk:

1. Klaas Jacobs Akkermans, geboren Ferwerd 3 december 1831, zie 20.

42 Pieter Jans Holwerda, geboren te Holwerd op 8 januari 1793. Pieter is getrouwd voor 1827 met

43 Trijntje Hinnes Talsma, geboren te Wanswerd 29 september 1793.
Uit dit huwelijk:
1. Jantje Pieters Holwerda, geboren te Morra op 9 november 1827, zie 21.

44 =34 (Jelle Thomas Hiemstra)

45 =35 (Trijntje Tjeerds Van Der Zee)

46 Abe Christiaans Visser, geboren te Wierum in het jaar 1798, visser en schipper, overleden op 27 december 1888. Abe is getrouwd te Ternaard op 22 mei 1824 met

47 Antje Tjeerds Sikkema, geboren te Wierum in het jaar 1802, overleden aldaar. Uit dit huwelijk:
1. Antje Abes Visser, geboren te Wierum op 3 september 1828, zie 23.

50 Dirk Gjalts De Graaf, gedoopt te Ternaard op 8 september 1795, arbeider, overleden te Ternaard op 4 februari 1860. Dirk is getrouwd te Ternaard op 15 juni 1821 met

51 Klaaske Klazes, geboren te Holwerd rond 1802, arbeidster.
Uit dit huwelijk:
Dirkje Dirks De Graaf, geboren te Ternaard op 8 februari 1825, zie 25.

52 Albert Geerts van der Zweep, geboren te Kollumerswaag rond 1790, koopman en gardenier, wonende te Kollum, overleden aldaar op 29 januari 1848. Albert is getrouwd te Oudwoude op 9 mei 1816 met

53 Korneliske Dirks Mulder, geboren Kollum rond 1796, wolnaaister.
Uit dit huwelijk:
1. Geert Alberts van der Zweep, geboren Kollum 25 februari 1820, zie 26.

54 Minne Renzes Tibstra, geboren te Ee rond 1798, arbeider, overleden te Ee op 20 november 1827. Minne is getrouwd voor 1824 met

55 Gertje Jans Hiemstra. Uit dit huwelijk:
1. Elisabeth Minnes Tibstra, geboren te Ee op 26 oktober 1824, zie 27.

60 Tjeerd Tietes Obma, gedoopt te Ee op 8 juni 1760, koopman, overleden te Lichtaard op 1 april 1818. Tjeerd is getrouwd te Hantum op 11 november 1792 voor de kerk met

61 Baukje Sikkes Steenhuis, gedoopt te Wanswerd/Jislum op 12 januari 1772, overleden op 22 januari 1852. Uit dit huwelijk:
1. Dominicus Tjeerds Obma, geboren te Hallum op 26 juni 1811, zie 30.

62 Jan Gerrits Elzenga, geboren te Ternaard op 31 mei 1776, arbeider, overleden te Ternaard op 10 december 1819. Jan is getrouwd voor 1808 voor de kerk met

63 Liskje Ages Braaksma, geboren te Ternaard rond 1769, overleden aldaar op 23 december 1858. Uit dit huwelijk:
1. Antje Jans Elzenga, geboren te Ternaard op 18 mei 1808, zie 31.

De kwartierstaat voert terug naar Rodmer Andries, 1615 te Paesens. Gehele kwartierstaat is te vinden op onze website, hier nog de laatste generaties.

202 Tjeerd Pieters, afkomstig uit Nes, herbergier, wonende te Nes, te Metslawier en te Aalzum. Tjeerd is getrouwd te Metslawier op 19 mei 1757 voor de kerk met
203 Trijntje Jans, afkomstig uit Nes. Uit dit huwelijk:
1. Grietje Tjeerds, geboren te Metslawier op 6 april 1760, zie 101.

244 Jelmer Sikkes Steenhuis. Jelmer was gehuwd met
245 Baukje Reinders. Uit dit huwelijk:
1. Sikke Jelmers Steenhuis(en), zie 122.

-- IX --

264 Sipke Dirks. Sipke was gehuwd met
265 Antje Freerks. Uit dit huwelijk:
1. Tjeerd Sipkes, zie 132.

266 Sybe Tjeerds. Zijn dochter bij een onbekende vrouw:
1. Sypke Sybes, zie 133.

312 Gerlof Jacobs, geboren te Nes rond 1692, visser. Gerlof is ondertrouwd te Nes op 28 november 1717 voor de kerk met
313 Sijke Foppes, geboren te Nes, gedoopt op 15 januari 1699.
Uit dit huwelijk:
1. Foppe Gerlofs, gedoopt te Paesens op 8 september 1726, zie 156.

-- X --

624 Jacob Gerlofs, gedoopt te Nes op 2 oktober 1669, visser, overleden te Nes na 1712. Jacob is getrouwd te Nes in het jaar 1691 voor de kerk met
625 Tietje Jeltes, geboren te Nes rond 1671, overleden aldaar na 1712.
Uit dit huwelijk:
1. Gerlof Jacobs, geboren te Nes rond 1692, zie 312.

626 Foppe Alberts, geboren te Nes rond 1665, overleden aldaar na 1712. Foppe is getrouwd in het jaar 1690 met
627 Trijntje Rodmers, geboren te Nes rond 1668, overleden aldaar na 1712. Uit dit huwelijk:
1. Sijke Foppes, geboren te Nes, gedoopt op 15 januari 1699, zie 313.

-- XI --

1248 Gerlof Jacobs, geboren te Nes in het jaar 1642, gedoopt aldaar op 10 september 1683, overleden na 1683. Gerlof is getrouwd te Nes in het jaar 1666 voor de kerk met
1249 Janke ..., geb. rond 1645, overleden Nes na 1683. Uit dit huwelijk:
1. Jacob Gerlofs, gedoopt te Nes op 2 oktober 1669, zie 624.

1254 Rodmer Andries, geboren te Paesens rond 1615, boer. Zijn dochter bij een onbekende vrouw:
1. Trijntje Rodmers, geboren te Nes rond 1668, zie 627.

OUDST GEVONDEN GENERATIE IN MANNELIJKE LIJN VAN:

Hans (Anne Bauke) Zijlstra, geboren 28 juni 1967 te Groningen:

Hans Zijlstra, (hzijlstra@yahoo.com)

Geert Jochums, geboren rond 1650, trouwde op 13 juni 1675 in de gereformeerde kerk te Ee met Bauck Dirks. Zij stierf zeer waarschijnlijk binnen enkele jaren want op 12 oktober 1679 trouwde Geert opnieuw in de kerk te Ee, nu met Klaaske (Claeske) Pytters.
Al gauw willen Geert en Claeske, in maart 1680, een huis, hof cum annexis (=en bijbehoren) in Ee kopen van de armvoogden voor 47 goudguldens. Bezwaard met 1 goudgulden jaarlijkse grondpacht aan Folkert Dirks. Dit huis had ten oosten Keimpe Sioerdts, die na de proclamaties via de procureur Faber om het niaer van het huis verzoekt en daarmee eerste kooprecht krijgt (Koopakte OOD 100, fol. 166).
Het ging ze blijkbaar toch redelijk voor de wind want in maart 1684 kochten ze een huis, hovinge en tuintje in Ee van Eert Rinses Boersma, gemeensman der stede Dokkum. Dit huis kostte 70 goudguldens en had ten noorden Jarigh Jacobs (rond 1680 bekend als molenaar te Ee), ten westen Rinse Douwes erven (Koopakte OOD 101, fol. 18).
Elf jaar later, in januari 1705 werd van buurman Hans Jochums, Meester Glasenmaker te Ee, (onbekend is nog of dit een familielid betreft) en Sijke Reiners een huis en plaatske gekocht voor 105 goudguldens. Ze woonden zelf op dat moment ten oosten van dit huis. Ten zuiden woonde Bauke Clases en ten westen lag de kleyne Loon (Lytse Loane/Kleine Kerkstraat) en ten noorden de Steegh, wat vermoedelijk (net als het lijkpad) een deel van de huidige Omgong (het pad rond de kerk en het kerkhof) is (Koopakte OOD 102, fol. 189). Men liep bij begrafenissen eerst drie keer om de kerk, om de duivel te misleiden. Geert en Claeske, en later ook Jochem en Jancke, moeten dus uitzicht hebben gehad op de zuidwand van de kerk te Ee.
Geert overleed blijkbaar in of vlak voor 1710 want in september van dat jaar verkoopt Klaaske/Claeske, als weduwe, "sekere grondt ofte hovinge en plantagie staende en gelegen in de gebuirte van Ee, voorts vrij van lasten, tot naastlegers 't Lijkpadt ten Oosten en Noorden, wijlen Andrijs Lammerts wed: erven ten Suijden, en de Echtel: Coopers selfs ten Westen etc." aan hun zoon en schoondochter Jochum Geerts en Jancke Jans voor 60 carolieguldens (Koopakte OOD 103, fol. 55). Zij woonden dus naast Geert en Claeske in 1710, in het huis dat zijn ouders in 1705 hadden gekocht,

waarschijnlijk speciaal voor hen. De transactie zal in feite een woningruil geweest zijn, waarbij Claeske naar hun oude, waarschijnlijk kleinere, huis is teruggegaan. Omdat beide huizen vlakbij de kerk op de terp van Ee lagen, zullen ze weinig last van de overstromingen in 1686 en 1717 hebben gehad.
Op 25 juni 1716 verklaart Claeske in het bijzijn van notaris Berghsma nog 60 carolyguldens schuldig te zijn aan Sijbren Minties en Sepk Louwrens en daarvoor haar "huysinge cum annexis" als onderpand geeft. Sijbren was bewoner van de slotplaats Humalda Sate, op het terrein van de Humalda stins. In 1738 woont hier Sijtse Johannes

Wie heeft aanvullende informatie ?

KLUFTEN in KOLLUM

Kollum wordt in 1844 door Van der Aa als volgt beschreven:
Het heeft eene schoone, groote en digtbebouwde buurt, met aanzienlijke huizen en onderscheidene straten; de voornaamste of hoofdstraat loopt O. en W.; nagenoeg op de helft wordt zij doorsneden van een kanaal, dat van het Zuiden naar het Noorden loopt, en tot vaart en afleiding van het water naar de Nieuwezijlen dient. Men heeft er, ten Z. van het vlek, eenen puinweg, en ten W. eenen grindweg. Het vlek wordt verdeeld in vier deelen, kluften genaamd, welke zijn: de Laanster- en -Luynster-kluft , de Torpma-kluft , de Uiterdijkster-kluft en de Kerkburen-kluft
Wat is nu een kluft?
kluft - deel van een buurtschap, oorspr. met het oog op rechts- of water-staatsbelangen
cluft/kluft/kluffte/klugt/clucht = buurt, wijk, deel van een dorp waarvan de buren elkaar bijstaan bij nood en dood. Het was een soort burenhulp, men hield bij elkaar een oogje in het zeil.
Een klif of klift is volgens het WNT - heel in het algemeen - "een bodem-verheffing, een hoogte of een steilte". Het woord is nauwverwant met het Engelse cliff, en - meer in de verte - met het Nederlandse klip. De oudst bekende vorm die in het Nederlands is aangetroffen is niet klif maar klef. In verschillende straat-, veld- en achternamen komt deze vorm nog voor. De Duitse stad Kleef, gelegen op de steile rand van de Schwanenburg, is daar een goed voorbeeld van (zie Duden/Berger).
In het noordoosten van Nederland komt ook de vorm kluft voor.
Wie weet er meer te vertellen over deze KLUFTEN? Voor mijn onderzoek naar de "plaisier-, rij- en voertuigen" zou ik die informatie goed kunnen gebruiken. Reacties naar: Piet de Haan (de.haan.p@hetnet.nl).

KWARTIERSTAAT VAN
FREEKE (FREERKJE) SIJTSMA

Freeke Sijtsma (info@sijtsma-genealogie.nl)

Het blijft speuren! Speuren op internet, speuren in archieven, boeken enz. Simpelweg omdat het altijd leuk is om de stamboomgegevens te kunnen uitbreiden. Zo hoop ik ooit nog eens een generatie verder te komen in de stamboom van de Sijtsma's. Maar de laatste tijd ben ik flink aan het werk geweest met mijn kwartierstaat. Bij het zoekwerk naar die gegevens kom je vanzelf weer eens in nieuwe families terecht. Op dit moment bevat de kwartierstaat 194 personen. Aanvullende gegevens zijn van harte welkom.

-- I –

1 Freeke (Freerkje) Sijtsma, geboren op 19-09-1954 in Oudehaske.

-- II –

2 Daniel Sijtsma, geboren op 25-02-1929 in Oostrum. Hij trouwde 22 jaar oud op 13-11-1951 in Metslawier met
3 Janke Dijkstra, 20 jaar oud, geboren op 10-06-1931 in Ee.

-- III –

4 Klaas Daniels Sijtsma, geboren op 24-10-1899 in Oostrum. Klaas Daniels is overleden op 04-02-1986 in Oosternijkerk, 86 jaar oud. Hij trouwde 28 jaar oud op 10-05-1928 in Metslawier met:
5 Aafke Pieters Zwart, 21 jaar oud, geboren op 08-07-1906 in Oostrum. Aafke Pieters is overleden op 14-07-1981 in Oosternijkerk, 75 jaar oud.
6 Jilt Dijkstra, geboren 03-01-1901 in Ee. Jilt is overleden 09-11-1962 in Haskerland, 61 jaar oud. Hij trouwde 20-05-1926 in Metslawier met:
7 Freerkje Elzenga, 24 jaar oud, geboren op 23-11-1901 in Ee. Freerkje is overleden op 25-11-1975 in Dokkum, 74 jaar oud.

-- IV –

8 Daniel Klazes Sijtsma, geboren op 16-03-1872 in Oostrum. Daniel Klazes is overleden op 12-10-1949 in Oosternijkerk, 77 jaar oud. Hij trouwde 26 jaar oud op 14-05-1898 in Metslawier met:
9 Baukje Willems Jaarsma, 24 jaar oud, geboren op 22-03-1874 in Hantumeruitburen. Baukje Willems is overleden op 14-07-1935 in Oosternijkerk, 61 jaar oud.
10 Pieter Jans Zwart, geboren op 13-11-1874. Hij trouwde 29 jaar oud op 21-05-1904 met:

11 Aukje Meinderts de Jong, 25 jaar oud, geboren op 11-01-1879. Aukje Meinderts is overleden op 19-06-1958, 79 jaar oud.
12 Dirk Jans Dijkstra, geboren op 27-05-1862 in Oosternijkerk. Dirk Jans is overleden op 02-11-1942 in Ee, 80 jaar oud. Hij trouwde 23 jaar oud op 07-05-1886 met:
13 Janke Jilts Braaksma, 20 jaar oud, geboren op 20-09-1865 in Engwierum. Janke Jilts is overleden op 05-06-1957 in Kollum, 91 jaar oud.
14 Wiltje Martens Elzenga, geboren op 20-12-1867 in Metslawier. Wiltje Martens is overleden op 09-04-1950, 82 jaar oud. Hij trouwde 24 jaar oud op 14-05-1892 in Metslawier:
15 Wytske Jans Hoeksma, 19 jaar oud, geboren op 02-02-1873 in Ee. Wytske Jans is overleden op 31-01-1908 in Ee, 34 jaar oud.

-- V –

16 Klaas Daniels Sijtsma, geboren op 01-02-1841 in Oostrum. Klaas Daniels is overleden op 05-02-1917 in Oostrum, 76 jaar oud. Hij trouwde 26 jaar oud op 16-05-1867 in Metslawier met:
17 Baukje Willems Booyenga, 24 jaar oud, geboren op 16-02-1843 in Metslawier, overleden op 26-08-1925 in Oostrum, 82 jaar oud.
18 Willem Harmens Jaarsma, geboren op 17-07-1838. Willem Harmens is overleden op 01-11-1890, 52 jaar oud. Hij trouwde 29 jaar oud op 14-05-1868 met:
19 Bregtje Tjipkes Vries, 28 jaar oud, geboren op 15-05-1839. Bregtje Tjipkes is overleden op 13-07-1926, 87 jaar oud.
20 Jan Pieters Zwart, geboren op 25-10-1844 in Oosternijkerk. Jan Pieters is overleden op 16-12-1916 in Oosternijkerk, 72 jaar oud. Hij trouwde 28 jaar oud op 16-05-1873 in Metslawier met:
21 Jantje Geerts Wiersma, geboren op 09-02-1847 in Oosternijkerk. Jantje Geerts is overleden op 14-01-1883 in Oosternijkerk, 35 jaar oud.
22 Meint Nuttes de Jong, geboren op 07-02-1854. Meint Nuttes is overleden. Hij trouwde 24 jaar oud op 01-02-1879 met:
23 Aafke Meinderts Hoogakker, 25 jaar oud, geboren op 04-10-1853. Aafke Meinderts is overleden op 04-07-1942, 88 jaar oud.
24 Jan Hendriks Dijkstra, geb. op 10-07-1830. Jan Hendriks is overl op 12-03-1869, 38 jaar oud. Hij trouwde op 14-05-1861 in Metslawier met:
25 Tietje Dirks Elzinga, 22 jaar oud, geb. op 19-11-1838 in Engwierum. Tietje Dirks is overleden op 24-02-1915 in Westergeest, 76 jaar oud.
26 Jilt Hendriks Braaksma, geboren op 26-02-1834 in Engwierum. Jilt Hendriks is overleden op 06-06-1907, 73 jaar oud. Hij trouwde 28 jaar oud op 27-03-1862 met:
27 Grietje Jans Hanenburg, 24 jaar oud, geboren op 25-12-1837. Grietje Jans is overleden op 08-03-1891, 53 jaar oud.

28 Marten Gerrits Elzinga, geboren op 15-08-1832 in Paesens. Marten Gerrits is overleden op 19-12-1882 in Wetzens, 50 jaar oud. Hij trouwde 26 jaar oud op 14-05-1859 in Metslawier met:
29 Janke Wiltjes Loonstra, 24 jaar oud, geboren op 05-09-1834 in Ee. Janke Wiltjes is overleden op 06-12-1915, 81 jaar oud.
30 Jan Hoeksma, geboren op 20-11-1831. Jan is overleden op 12-03-1908, 76 jaar oud. Hij trouwde 28 jaar oud op 06-11-1860 met:
31 Antje Jelles Wiersma, 29 jaar oud, geboren op 19-10-1831. Antje Jelles is overleden op 27-03-1929 in Dokkum, 97 jaar oud.

-- VI –

32 Daniel Klazes Sijtsma, geboren op 11-06-1807 in Oostrum. Daniel Klazes is overleden op 31-01-1880 in Oosternijkerk, 72 jaar oud. Hij trouwde 30 jaar oud op 31-03-1838 in Metslawier met:
33 Tietje Keimpes van der Kooi, 26 jaar oud, geboren op 05-03-1812 in Oostrum. Tietje Keimpes is overl. 30-12-1891 in Oostrum, 79 jaar oud.
34 Willem Johannes Booyenga, geboren omstreeks 1802 in Akkerwoude. Willem Johannes is overleden op 06-08-1868, ongeveer 66 jaar oud. Hij trouwde op 16-05-1834 met:
35 Riemke Dirks Blo(e)mberg, ongeveer 30 jaar oud, geboren omstreeks 1804. Riemke Dirks is overl. 06-05-1864, ongeveer 60 jaar oud.
36 Harmen Willems Jaarsma, geb. 1804. Harmen Willems is overl. op 10-10-1852, ongeveer 48 jaar oud. Hij trouwde op 21-05-1836 met:
37 Baukje Gerrits Wilman, ongeveer 25 jaar oud, geboren omstreeks 1811. Baukje Gerrits is overleden op 11-03-1875, ongeveer 64 jaar oud.
38 Tjipke Jans de Vries, geb. 1807. Tjipke Jans is overleden op 02-02-1882, ongeveer 75 jaar oud. Hij trouwde op 26-12-1830 met:
39 Tjitske Tjerks Prins, ongeveer 20 jaar oud, geboren omstreeks 1810. Tjitske Tjerks is overleden op 24-10-1852, ongeveer 42 jaar oud.
40 Pieter Hayes Swart, geboren op 27-12-1805 in Oosternijkerk. Pieter Hayes is overleden op 23-08-1873 in Oosternijkerk, 67 jaar oud. Hij trouwde 30 jaar oud op 20-05-1836 in Metslawier met:
41 Dieuwke Jans van der Meer, ong. 28 jaar oud, geboren omstreeks 1808 in Metslawier. Dieuwke Jans is overl. 18-04-1851, ong. 43 jaar oud.
42 Geert Johannes Wiersma, geboren op 23-05-1819. Geert Johannes is overleden op 26-02-1848. Hij trouwde 25 jaar oud op 24-05-1844 met:
43 Gaatske Pieters Visser, 27 jaar oud, geboren op 20-07-1816. Gaatske Pieters is overleden op 26-02-1876, 59 jaar oud.
44 Nutte Jacobs de Jong, geboren op 01-02-1813. Nutte Jacobs is overleden op 21-03-1864, 51 jaar oud. Hij trouwde op 02-09-1843 met:
45 Gaatske Mients Windelaar, 26 jaar oud, geboren op 10-02-1817.
46 Meindert Wybrens Hoogakker, geboren op 03-07-1820. Meindert

Wybrens is overl. 13-09-1876, 56 jaar oud. Hij trouwde 07-06-1845 met:
47 Aukje Andries Sijma, 35 jaar oud, geboren op 18-04-1810 in Paesens. Aukje Andries is overleden op 27-09-1892, 82 jaar oud.
48 Hendrik Jans Dijkstra, geb. 1795 Westergeest. Hendrik Jans overl. 16-01-1848 in Oosternijkerk. Hij trouwde 10-05-1816 in Metslawier met:
49 Doetje Kornelis Nauta, 23 jaar oud, geboren in 1793 in Oosternijkerk. Doetje Kornelis is overl. 12-07-1835 Oosternijkerk, 42 jaar oud.
50 Dirk Jimkes (Iemkes) Elzinga, geboren op 11-03-1808 in Engwierum. Dirk Jimkes (Iemkes) is overleden vóór 1889, ten hoogste 81 jaar oud. Hij trouwde op 04-05-1832 met:
51 Beitske Jans Steiger, 26 jaar oud, geboren op 04-12-1805 in Paesens. Beitske Jans is overleden op 07-08-1889, 83 jaar oud.
52 Hendrik Wiltjes Braaksma, geboren op 06-11-1797 in Engwierum. Hendrik Wiltjes is overleden op 15-02-1847 in Engwierum, 49 jaar oud. Hij trouwde 24 jaar oud op 18-05-1822 met:
53 Janke Sytzes Sijtsma, 22 jaar oud, geboren op 03-07-1799 in Anjum. Janke Sytzes is overleden op 22-04-1849 in Engwierum, 49 jaar oud.
54 Jan Rinzes Hanenburg, geboren in 1808 in Driesum. Hij trouwde 30 jaar oud op 20-01-1838 met:
55 Wytske Johannes van der Schaaf, 21 jaar oud, geboren op 21-09-1816 in Westergeest. Wytske Johannes is overl. 15-01-1894, 77 jaar oud.
56 Gerrit Martens Elsinga, geboren op 10-10-1809 in Paesens. Gerrit Martens is overleden op 29-12-1859 in Paesens, 50 jaar oud. Hij trouwde 19 jaar oud op 28-05-1829 in Metslawier met:
57 Freerkje Jilles Wiersma, 22 jaar oud, geboren op 14-12-1806 in Metslawier. Freerkje Jilles is over. 06-01-1891 in Paesens, 84 jaar oud.
58 Wiltje Jans Loonstra, geboren op 06-04-1798 in Ee. Wiltje Jans is overl. 30-09-1847. Hij trouwde 20-05-1824 in Metslawier met:
59 Lolkjen Eebes van der Schaaf, 27 jaar oud, geboren op 10-09-1796 in Anjum. Lolkjen Eebes is overleden op 30-12-1883 in Ee, 87 jaar oud.
60 Vader niet bekend, moeder ongehuwd. Hij ging een relatie aan met:
61 Tjitske Dooitzens Hoeksma, geboren omstreeks 1807. Tjitske Dooitzens is overleden op 30-11-1884, ongeveer 77 jaar oud.
62 Jelle Luitzens Wiersma, geb. 1798. Jelle Luitzens is overl. 22-06-1863, ongeveer 65 jaar oud. Hij trouwde 29-05-1818 met:
63 Klaaske Klazes Buwalda, ongeveer 20 jaar oud, geboren omstreeks 1798. Klaaske Klazes is overleden op 24-12-1883, ongeveer 85 jaar oud.

-- VII –

64 Klaas Daniels Zytsma, geb. 1768 in Nijkerk O.D.. Klaas Daniels is overl. 13-04-1828 in Oostrum. Hij trouwde 02-11-1806 in Anjum met:
65 Siebrigje Sjoeks Tibma, 36 jaar oud, geboren in 1770 in Ee. Siebrigje

Sjoeks is overleden op 16-02-1840 in Oostrum, 70 jaar oud.
66 Keimpe Hedzers van der Kooi, geboren op 26-11-1775 in Giekerk. Keimpe Hedzers is overleden op 02-07-1828 in Oostrum, 52 jaar oud. Hij trouwde 23 jaar oud op 15-09-1799 met:
67 Hiltje Tjeerds Straatsma, 20 jaar oud, geboren op 24-10-1778 in Wijns. Hiltje Tjeerds is overleden op 14-10-1837, 58 jaar oud.
68 Johannes Booyes Bo(o)ijenga, geboren omstreeks 1767. Johannes Booyes is overleden op 26-06-1834, ongeveer 67 jaar oud. Hij trouwde ongeveer 24 jaar oud op 07-08-1791 in Oudkerk met:
69 Geeske Willems.
70 Dirk Douwes Blo(e)mberg. Hij trouwde 11-09-1796 in Tietjerk met:
71 Lijsbert Alardus Nicolai, ongeveer 24 jaar oud, geboren omstreeks 1772. Lijsbert Alardus is overleden op 10-04-1829, ongeveer 57 jaar oud.
74 Gerrit Jacobs Wilman, geboren omstreeks 1768. Gerrit Jacobs is overl. 26-01-1829, ongeveer 61 jaar oud. Hij ging een relatie aan met:
75 Tyttje Theodorus Wilman, geboren in 1776. Tyttje Theodorus is overleden op 27-01-1826, 50 jaar oud.
76 Jan Sipkes de Vries, geboren in 1767. Jan Sipkes is overleden op 27-12-1846. Hij trouwde op 08-06-1800 in Hantumhuizen met:
77 Aukje Tjipkes Stellinga, 26 jaar oud, geboren op 22-11-1773 in Hantum. Aukje Tjipkes is overleden vóór 1830, ten hoogste 57 jaar oud.
78 Tjerk Sipkes Prins, geb. 1781. Tjerk Sipkes is overl. 29-11-1858, ongeveer 77 jaar oud. Hij trouwde 03-07-1803 in Wetzens met:
79 Wytske Tjallings Rekker (Bekker), ongeveer 20 jaar oud, geboren omstreeks 1783. Wytske Tjallings is overl. 10-10-1845, ong. 62 jaar oud.
80 Haye Pytters Swart, geb. 01-09-1776 in Oosternijkerk. Haye Pytters is overl. 19-04-1825 in Oosternijkerk. Hij trouwde 04-11-1804 met:
81 Sjoerdtje Andries Veendorp, ong. 26 jaar oud, geboren omstreeks 1778. Sjoerdtje Andries is overl. 02-12-1848 in Oosternijkerk, ong. 70 jaar.
82 Jan Pieters (Joukes) van der Meer. Hij trouwde 22-05-1803 met:
83 Japke Tjebbes.
84 Johannes Geerts Wiersma, geb. 1797. Johannes Geerts is overl. op 30-03-1870, ong. 73 jaar oud. Hij trouwde op 21-06-1819 met:
85 Jantje Romkes Sloot, ongeveer 30 jaar oud, geboren omstreeks 1789. Jantje Romkes is overleden op 20-04-1864, ongeveer 75 jaar oud.
86 Pieter Nuttes Visser, geb. op 11-08-1786 in Moddergat. Pieter Nuttes is overl. 13-06-1842 in Moddergat. Hij trouwde 10-06-1810 in Paesens met:
87 Martzen Gerbens Lei (ook wel Van der Ley), 23 jaar oud, geboren in 1787. Martzen Gerbens is overleden op 05-02-1852, 65 jaar oud.
88 Jacob Nuttes de Jong. Hij trouwde met:
89 Martzen Eelzes.
90 Mient Geerts Windelaar, geboren omstreeks 1777 in Paesens. Mient

Geerts is overleden op 19-02-1843, ongeveer 66 jaar oud. Hij trouwde ongeveer 40 jaar oud op 18-01-1817 met:
91 Ytje Ates Wester, 28 jaar oud, geb. 28-03-1788 in Nes of Wierum.
92 Wybren Heerkes Hoogakker, geboren op 03-12-1777 in Nes. Wybren Heerkes is overl. 11-01-1848. Hij trouwde 09-09-1810 met:
93 Grietje Rinderts Talma, geboren omstreeks 1778 in Driesum. Grietje Rinderts is overleden op 09-12-1856 in Nes, ongeveer 78 jaar oud.
94 Andries Lubbe(rt)s Sijma (Sybma), geboren in 1763. Andries Lubbe(rt)s is overleden op 07-12-1818, 55 jaar oud. Hij trouwde 44 jaar oud op 18-05-1807 in Paesens met:
95 Aafke Minnes Koiker, 33 jaar oud, geboren op 02-08-1773 in Engwierum. Aafke Minnes is overleden op 08-04-1824, 50 jaar oud.
96 Jan Halbes Dijkstra, geboren in Westergeest. Jan Halbes is overleden vóór 1811. Hij trouwde 20-05-1782 in Westergeest met:
97 Antje Hendriks, geboren in Westergeest.
98 Kornelis Jans Nauta. Hij trouwde met:
99 Janke Renzes.
100 Jimke (Iemke) Roelofs Elzinga, geboren omstreeks 1773. Jimke (Iemke) Roelofs is overleden op 15-08-1838, ongeveer 65 jaar oud. Hij trouwde op 28-11-1802 in Engwierum met:
101 Sytske Dirks, ongeveer 31 jaar oud, geboren omstreeks 1771. Sytske Dirks is overleden op 19-04-1845, ongeveer 74 jaar oud.
102 Jan Harmens Steiger, geb. 1773. Jan Harmens is overl. 26-04-1826 in Paesens, ongeveer 53 jaar oud. Hij trouwde 28-09-1794 in Kollum met:
103 Jantje (Janke) Lieuwes.
104 Wiltje Hendriks Braaksma, geboren omstreeks 1771. Wiltje Hendriks is overleden op 19-01-1823, ongeveer 52 jaar oud. Hij trouwde ongeveer 20 jaar oud op 08-05-1791 in Engwierum met:
105 Akke Jilts, ongeveer 24 jaar oud, geboren omstreeks 1767. Akke Jilts is overleden op 24-05-1844, ongeveer 77 jaar oud.
106 Sytze Daniels Sijtsma, geboren op 03-09-1772 in Nijkerk O.D.. Sytze Daniels is overleden op 29-03-1832 in Anjum, 59 jaar oud. Hij trouwde 25 jaar oud op 27-05-1798 in Anjum met: Voor de gegevens van de vader zie nummer 128, en de gegevens van de moeder onder nummer 129.
107 Stijntje Pytters Monsma, 29 jaar oud, geboren op 04-12-1768 in Morra. Stijntje Pytters is overleden op 22-03-1848 in Anjum, 79 jaar oud.
108 Rinze Alberts Hanenburg, geboren omstreeks 1780. Rinze Alberts is overleden op 31-03-1855, ongeveer 75 jaar oud. Hij trouwde ongeveer 25 jaar oud op 19-05-1805 in Driesum met:
109 Grietje Rinzes Visser, ongeveer 21 jaar oud, geboren omstreeks 1784. Grietje Rinzes is overleden op 01-09-1826, ongeveer 42 jaar oud.
110 Johannes Mients van der Schaaf, geboren omstreeks 1782 in

Westergeest. Johannes Mients is overleden op 08-11-1856, ongeveer 74 jaar oud. Hij trouwde op 13-05-1813 met:
111 Antje Pieters de Boer, 20 jaar oud, geboren op 29-12-1792 in Oudwoude. Antje Pieters is overleden op 18-10-1866, 73 jaar oud.
112 Marten Jacobs Elsinga, geboren op 02-02-1764 in Lioessens. Marten Jacobs is overleden op 21-09-1835 in Paesens, 71 jaar oud. Hij trouwde 24 jaar oud op 14-09-1788 in Lioessens met:
113 Antje Heerkes, 22 jaar oud, geboren in 1766. Antje Heerkes is overleden op 18-04-1832 in Paesens, 66 jaar oud.
114 Jille Simons Wiersma, geboren in 1773. Jille Simons is overleden op 28-12-1852, 79 jaar oud. Hij trouwde 18-06-1797 in Wetzens met:
115 Maaike Eelkes, 23 jaar oud, geboren op 07-01-1774 in Paesens.
116 Jan Wiltjes Loonstra, geboren in 1771 in Ee. Jan Wiltjes is overleden op 25-04-1846 in Ee, 75 jaar oud. Hij trouwde met:
117 Aukjen Pieters Eelkema, geboren in 1774 in Ee. Aukjen Pieters is overleden op 17-10-1846 in Ee, 72 jaar oud.
118 Eebe Johannes van der Schaaf, geboren in 1769. Eebe Johannes is overleden 05-03-1827, 58 jaar oud. Hij trouwde 29-01-1792 in Anjum met:
119 Lijsbet Jans.
122 Dooitje Hoeksma, geboren omstreeks 1782. Dooitje is overleden op 15-07-1844, ongeveer 62 jaar oud.
124 Luitzen Jelles Wiersma, geb. 1758. Luitzen Jelles is overl. 10-02-1827, ongeveer 69 jaar oud. Hij trouwde 20-05-1787 met:
125 Maria Jacobs Sjordema.

-- VIII –

128 Daniel Sytzes Zytsma, geb. in 1743 in Nijkerk O.D.. Daniel Sytzes is overl. 18-10-1814 in Nes, 71 jaar oud. Hij trouwde in 1768 met:
129 Antje Uilkes, 25 jaar oud, geboren op 12-01-1743. Antje Uilkes is overleden vóór 1806, ten hoogste 63 jaar oud.
130 Sjoek Sapes Tibma. Hij trouwde met:
131 Jitske Pieters (Jisk Sybrens).
132 Hedzer Keimpes van der Kooi. Hij trouwde 12-03-1775 in Giekerk met:
133 Maaike Piebes, ongeveer 32 jaar oud, geboren omstreeks 1743. Maaike Piebes is overleden op 26-05-1815, ongeveer 72 jaar oud.
134 Tjeerd Oenzes Straatsma. Hij trouwde op 12-06-1774 in Wijns. Het huwelijk werd aangegaan met:
135 Johanna Alberts.
154 Tjepke Martens Stellinga. Hij trouwde met:
155 Sjoukje Tjepkes.
160 Pytter Hayes, geboren in 1732 in Oosternijkerk. Pytter Hayes is

overl. 1781 Oosternijkerk, 49 j. oud. Hij trouwde 01-12-1771 Oosternijkerk:
161 Maaike Everts.
162 Andries Douwes Veendorp. Hij trouwde met:
163 Seelie Gerrits Veendorp.
168 Geert Johannes Wiersma, geboren omstreeks 1745. Geert Johannes is overleden op 22-10-1817, ongeveer 72 jaar oud.
170 Romke Tijssens Sloot, geb. 1755. Romke Tijssens is overl. 22-05-1825, ongeveer 70 jaar oud. Hij trouwde 07-03-1779 met:
171 Antje Jans.
172 Nutte Andries. Hij trouwde 01-05-1774 in Paesens met:
173 Gatske Willems. Gatske Willems is overleden vóór 1787.
180 Geert Mients. Hij trouwde op 08-03-1772 in Ternaard met:
181 Jetske Eilerts (Egberts).
182 Ate Freerks Wester, geboren in 1741. Ate Freerks is overleden op 16-01-1816 in Paesens, 75 jaar oud. Hij trouwde 19-01-1783 in Paesens met:
183 Gatske Martens, ongeveer 27 jaar oud, geboren omstreeks 1756. Gatske Martens is overleden op 17-04-1830, ongeveer 74 jaar oud.
184 Heerke Sjolles, geboren op 02-03-1732 in Paesens. Heerke Sjolles is overleden. Hij trouwde 09-05-1756 in Paesens met:
185 Antje Wybrens.
186 Rindert. Hij trouwde met:
187 Trijntje.
190 Minne Jans Koiker. Hij trouwde op 11-03-1770 in Engwierum met:
191 Aafke Andries.
208 Hendrik Wiltjes Braaksma, geboren omstreeks 1736. Hendrik Wiltjes is overleden op 23-03-1822, ongeveer 86 jaar oud. Hij trouwde met:
209 Antje of Maaike.
220 Mient Johannes. Hij is gedoopt op 08-07-1742 in Westergeest. Mient Johannes is overleden in 1810 in Westergeest, 68 jaar oud. Hij trouwde op 27-05-1781 in Westergeest met:
221 Anna Johannes. Anna Johannes is overleden in 1800.
222 Pieter Binnes de Boer, geb. 1761. Pieter Binnes is overl. 25-04-1842, ongeveer 81 jaar oud. Hij trouwde 17-05-1789 in Oudwoude met:
223 Wytske Sjerks.
224 Jacob Martens, geboren in 1738. Jacob Martens is overleden in 1806 in Lioessens, 68 jaar oud. Hij trouwde 28-06-1761 in Lioessens met:
225 Neeltje Dirks Elzinga, 18 jaar oud, geboren in 1743. Neeltje Dirks is overleden op 17-04-1822 in Morra, 79 jaar oud.
226 Heerke Minnes. Hij trouwde met:
227 Gepke Everts.
228 Simon Jilles Wiersma, geboren in 1742 in Driesum. Simon Jilles is overleden op 15-12-1816 in Morra, 74 jaar oud. Hij trouwde met:

229 Tjitske Freerks. Zij is gedoopt 07-05-1747 in Lioessens.
230 Eeltje Bartels, geb. 15-12-1743 Anjum. Hij trouwde 07-06-1772 met:
231 Jetske Ringers.
234 Pieter Johannes Eelkema. Hij trouwde met:
235 Jetske Pytters.

-- IX –

256 Sytze Daniels, geb. in 1715 in Oosternijkerk. Sytze Daniels is overl. 1775 in Niawier, ongeveer 60 jaar oud. Hij trouwde 06-12-1739 met:
257 Jeltje Thomas, geb. 1706. Jeltje Thomas is overl. in 1775 in Niawier,
258 Uilke Kornelis. Hij trouwde in 1738 met:
259 Hendrikje Lieuwes.
266 Piebe Joukes. Hij trouwde op 11-05-1741 in Bornwird met:
267 Maaike Andries.
366 Marten Pieters. Hij trouwde met:
367 Yttje Klazes.
368 Sjolle Heerkes. Hij trouwde op 02-04-1730 in Paesens met:
369 Antje Nijklaas (Nicolaas). Antje Nijklaas (Nicolaas) is overl. 1734.
416 Wiltje Wiltjes, geboren in 1710. Wiltje Wiltjes trouwde met:
417 Doetje Jacobs.
440 Johannes Wiebes.
448 Marten Jacobs. Hij trouwde in 1735 met:
449 Martzen Sijbes.
450 Dirk Gerrits. Hij trouwde met:
451 Grietje.
456 Jille Sydzes. Hij trouwde met:
457 Saapke Eilerts.
458 Freerk Douwes.
460 Barteld Eeltjes. Hij trouwde in 1723 in Anjum met:
461 Maaike Annes, 19 jaar oud, geboren op 23-03-1704 in Anjum.

-- X –

512 Daniel Sytzes, geb. 1690. Daniel Sytzes is overl. omstreeks 1745,
514 Thomas Wichers. Hij trouwde met:
515 Sjouk Klazes.
832 Hendrik Wilts.
922 Anne Aukes.

VRAAG. Wie kan mij helpen aan gegevens over Tiete J. Faber, geb. Burum 15-3-1828, overl. 12-2-1877 en zijn vrouw Aukje Lollinga, geb. Burum 23-9-1832, overl. 24-2-1913. Tevens van Harm de Vries 1809-1880 en zijn vrouw Antje van der Werff 1818-1895. Douwe Bos, Smithville, Canada.
E-mail: bos.brenda@gmail.com

PLAISIER RIJTUIGEN EN VAARTUIGEN IN NOORD-OOST FRIESLAND 1795-1805

Deel 1 (1)

Piet de Haan (de.haan.p@hetnet.nl)

Eerdere publicaties over dit onderwerp:
Sneuper nr. 49 blz. 22 en nr. 50 blz. 73:
Rijtuigen Westdongeradeel 1796-1805, door B.R. van der Leij.
Homepage Historische Vereniging Noordoost Friesland.
Onder indexen:
Rijtuigen Westdongeradeel 1796 -1805 door B.R. van der Leij.
Rijtuigen Oostdongeradeel 1797 door Hans Zijlstra.

De invoering:
Deze belasting werd ingevoerd bij besluit van de Provisionele Representanten van 2 mei 1795, en was bedoeld om de verlichting van het zgn. hoofdgeld (één van de vijf speciën) te compenseren. Van de rijtuigenbelasting waren voerlieden e.d. vrijgesteld. Niemand behoefde belasting te betalen voor meer dan één rijtuig en één plezierjacht, maar dan wel "het meest bezwaarde". De belasting werd ingevorderd door de collecteurs der consentgelden en overgebracht in het Comptoir der Domeinen. (index B.R.T. deel I, blz. 38)

Register der Plaisier, rijd en vaartuigen of jagten in de stad Dockum den 2 maij 1795 opgeteekent.

Veel zaken die B.R. van der Leij constateerde in zijn artikel over de Plaisiervoertuigen in Westdongeradeel zijn ook voor Dokkum van toepassing. Het is dan ook weinig zinvol om stukken uit het genoemde artikel op deze plaats te herhalen. Zijn indruk dat er zo nu en dan slordig te werk is gegaan wat de benaming van de rijtuigen betreft, geldt ook voor Dokkum. Om duidelijk te maken wat Van der Leij hiermee bedoelde zijn in de tabel van Dokkum alle gebruikte benamingen weergegeven. Het wordt dan tevens duidelijk dat het niet zo gemakkelijk is om de genoemde voertuigen in types in te delen.
Omdat er één keer 'open chais' staat, wil dat dan zeggen dat alle andere genoemde chaisen overdekt zijn (de z.g. kapsjees)? Of, omdat er soms 'open wagen' staat, is dan 'een wagen' altijd overdekt? En wordt bij 'verdekte wagen' één paard voor de wagen gespannen of komen er dan,

zoals mijn oom Pieter placht te zeggen, “Twa mooie hapkes foar de wein”. Bij de chais (sjees) komt de aanvulling ‘met twee paarden’ voor. Maar een chais met twee paarden is, en heet dan ook, een Beugelchais.
Soms kan met behulp van de te betalen belasting wel een indeling worden gemaakt en bij ‘overdekte’ en ‘verdekte’ wagens lijkt het erop dat dit een zelfde type betreft, maar dat is dan ook weer niet honderd procent zeker. Zo blijft het aanmodderen en van een mooi sluitend geheel kan dan ook geen sprake zijn.

Wat betreft de in de lijst voorkomende rijtuigen:
“In vroeger tijden waren de modellen redelijk vast. Hoewel er regionaal significante (statistisch verantwoorde conclusies toelatend) verschillen waren. Dit afhankelijk van de kwaliteit van de wegen, dit is landelijk of stadsgebruik, spoorbreedte, kleur, enzovoort. De plaatselijke wagenmakers maakten de wagens aangepast aan de wensen van de opdrachtgever en voor het specifieke gebruik.” Dirk Boomsma, restaurator in het Nationaal Rijtuigenmuseum te Leek.

Bij de eigenaren van rijtuigen in Dokkum is er één eigenaar die eruit springt. Dit is mr. Petrus Adrianus Bergsma, bekleder van bestuurlijke functies en daarnaast grootgrondbezitter. Hij woonde niet alleen te Damwoude op zijn riante buitenhuis Plantenhove (2), maar ook een aantal jaren in Dokkum en Oostdongeradeel. Daar waar de rijtuigeigenaren zich een weg door Dokkum moesten banen in chaisjes, phaetons, of wat voor wagentjes of karren dan ook, placht mr. Petrus Adrianus Bergsma zich te verplaatsen in een koets. Een koets was anders, een koets had cachet en er zat een echte koetsier op de bok. Het was de Rolls-Royce onder de ruituigen en dat is nu nog te zien aan de belasting die Bergsma voor de koets moest betalen. Bergsma was echter niet alleen de koning van de weg. Van zo’n man kun je niet verwachten dat hij zich voor het vervoer over water, in een trekschuit zou begeven. Zo tussen het gewone volk, lurkend aan een lange witte pijp, pratend over de prijzen van vee en andere dagelijkse beslommeringen lijkt niet voor de hand liggend. Nee hij gleed net als zijn Holwerder collega Sicko v. Aylva (3), ook een bekleder van bestuurlijke functies en grootgrondbezitter, over het water in een eigen ‘jagt’! Een jagt van ruim 10 mtr. lengte. Een jagt in die tijd? Informatie ingewonnen bij het Scheepvaart Museum in Sneek gaf duidelijkheid.
“De term “jacht” kan betrekking hebben op verschillende typen schepen. Bijvoorbeeld oorlogsschepen, kleine kustvaarders, maar ook plezier-vaartuigen. De eerste ‘speeljachten’ werden al rond 1600 gebouwd. Deze scheepjes werden gebouwd puur en alleen voor het vermaak. De vorm van het speeljacht ontwikkelde zich in de loop van de tijd uiteraard steeds

meer. Een 'jagt' rond 1800 zou bijvoorbeeld een boeierjacht kunnen zijn."
Jeannette Tigchelaar, Fries Scheepvaart Museum Sneek.

Naast het jagt van Bergsma vinden we in Dokkum nog twee eigenaren van jagten hoewel deze jagten wel kleiner zijn, want verschil moest er ook op het water wezen.
Ook opvallend tussen de Dokkumer 'Plaisier, rijd en vaartuigen of jagten' is de 'praam' van Doede de Vries. Bij een praam denken we al gauw aan zo'n zwarte platte ijzeren werkschuit voor het vervoer van materiaal over het water. Of in de tijd van pake en beppe het vervoer van hooi, melk of de tussenschakel, de koe. Een praam, praamschuit of praamschip was vroeger echter van hout en had het model van een Tjalk (4). De praam van Doede de Vries was ongeveer zeven meter lang en zal er dan ook meer als een klein Tjalkje dan als een tegenwoordige praam hebben uitgezien.

Bronnen en Noten:
1. Er komt nog een gedeelte Dokkum. Tevens zijn in voorbereiding "plaiziervoertuigen en jagten" in de gemeenten Dantumadeel, Kollumerland en Ferwerderadiel.
(2) Mijnheer P.A. Bergsma at graag kooi-eenden uit de Kolkhuister eendenkooi door Gerard Mast. De Sneuper nr. 75 blz.94.
(3): Rijtuigen Westdongeradeel 1796-1805, door B.R. van der Leij. De Sneuper nr. 50 blz. 74.
(4) Binnenvaart Encyclopedie

Literatuur:
Het water op. 400 jaar pleziervaart in Nederland. Frans Jorissen, Jaap Kramer, Jaap Lengkeek.
De Boeier. Dr. Ir. J. Vermeer.
Rijtuigen en sleden in het Nationaal Rijtuigenmuseum. Drs. H.B. Vos.
Homepage: Rijtuigen Oostdongeradeel 1797 door Hans Zijlstra.

Voor diegene die zich verder wil verdiepen in rijtuigen en of jagten zijn onderstaande musea een aanrader!! Ook voor kinderen of klein-kinderen.
Fries Scheepvaart Museum Sneek.
Nationaal Rijtuigenmuseum te Leek.

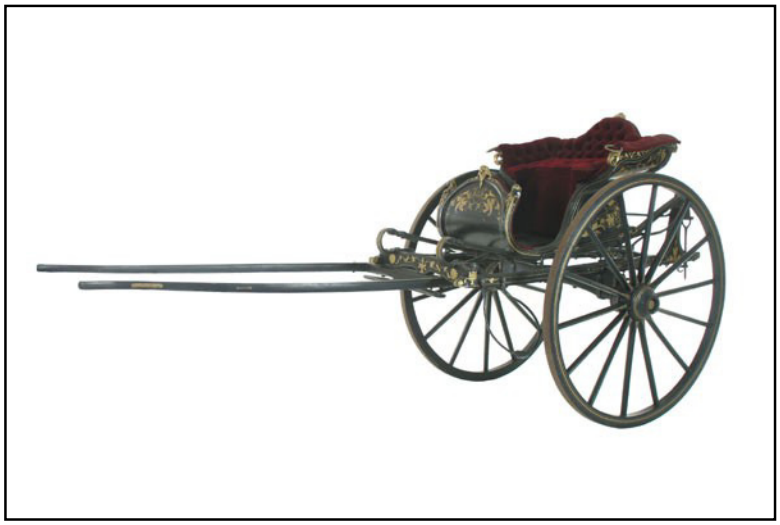

Friese sjees uit ongeveer 1800 (boven) en 1830 (onder)

Oud archief Dokkum no. 624		
1795-1805		
(…) getal tussen haakjes is de te betalen belasting. In 1803 komt er een 10e verhoging bij de belasting die in de tabel niet wordt vermeld.		
Dockum groot breedstraatster espel		
Harmen van Assen De Wed. H. van Assen H. van Assen wed.	Verdekte wagen (12) Open wagen met 2 paarden (7) Open wagen met 2 paarden (7) Open wagen met 1 paard (3) Chais met 1 paard (3)	1795, 1796. 1797, 1798. 1799, 1804. 1802. 1803, 1805.
P.A. Bergsma	Een koets met 2 paarden (20)	1798, 1799.
Deselve	Een jagt boven de 30 voet (8)	1798, 1799.
T. Bekius T. Bekius wed.	Verdekte wagen met 2 paarden (12) Verdekte wagen met 2 paarden (12)	1795, 1796,1797, 1798. 1799.
P. Br(e)ugman	Chais met 1 paard (3) Verdekte wagen met 1 paard (12)	1798. 1799.
Claas Bouma	Een chais met 1 paard (3)	1797, 1798, 1799.
Thijs V(F)eenstra	Verdekte wagen (12) Verdekte wagen met 2 paarden (12)	1795, 1796. 1797, 1798.
Warner D. Harkema	Chais met 1 paard (3)	1804, 1805.
A. Joha (In 1804 Blok Huuster Espel, in 1803 Klein Breedstraatster Espel)	Chais met 2 paarden (7)	1805.
Eildert Eintes Klaver	Chais met 2 paarden (7) Chais met 1 paard (3)	1798. 1799, 1800, 1802, 1804, 1805.

G. Riemersma (In 1805 Block Huuster Espel)	Verdekte wagen met 2 paarden (12) Overdekte wagen met 2 paarden (12)	1797, 1798, 1799, 1800, 1801, 1802. 1803, 1804.
Jan Martens Romkema	Open wagen niet een paard (3) Open wagen met 1 paard (3)	1795. 1796, 1797, 1798, 1799, 1800, 1801, 1802, 1804, 1805.
B. M. Schik	Overdekte wagen met 2 paarden (12)	1803, 1804, 1805.
F. J. van Sloten	Verdekte wagen (12)	1795.
J. K. Teitsma	Verdekte wagen met 2 paarden (12)	1795.
Saco Visscher	Verdekte wagen met 2 paarden (12)	1795.
Secr. Visscher	Open wagen (7) Open wagen met 2 paarden (7) Verdekte wagen met 2 paarden (12) Overdekte wagen met 2 paarden (12)	1795. 1796. 1797, 1798, 1799, 1800. 1803, 1804, 1805.
Severius Visscher	Verdekte wagen met 2 paarden (12)	1801, 1802.
Simon Mentjes de Vries	Een chais met 1 paard (3)	1797, 1798.
Oeds Andries	Beugelchais (7)	1803.
Cornelis Jelles Cornelis Jelles kinders	Een chais (3) Chais met 1 paard (3) Chais met 1 paard (3)	1795, 1796. 1798. 1799.
Einte Bennes Einte Bennes wed.	Wagen met 1 paard (3) Wagen met 1 paard (3) Open wagen met 2 paarden (7)	1795. 1796. 1797.
Pieter Focke Sjoerds	Chais met 1 paard (3) Chais met 2 paarden (7)	1801, 1802. 1802.
~~Klaas Hendriks Bouman~~ (weer doorgestreept)	~~Een paard~~	1796.

Dockum klein breedstraatster espel		
M. B. Adema B. Adema	Overdekte wagen met 2 paarden (12) Overdekte wagen met 2 paarden (12)	1803. 1804, 1805.
Deselve	Rijdpaard (3)	1803.
U. Colerus (Fiscaal)	Een Cheed (3)	1795, 1796.
Asmus C. Damstra	Open wagen met 1 paard (3) Chais met 1 paard (3)	1804. 1805.
Gosse Doedens	Chais met 1 paard (3)	1805.
Gosse J. Heringa	Chais met 1 paard (3) Open wagen met 2 paarden (7)	1803. 1804, 1805.
J. Hoekstra (mr)	Overdekte wagen (12) Verdekte wagen (12)	1795. 1796.
Deselve	Een Jagt (2) 22½ voet lang	1795, 1796.
Secr. A. Joha (In 1804 Blok Huuster Espel, in 1805 Groot Breedstraatster Espel)	Beugelchais met 2 paarden (7)	1803.
Gege Kreeft	Wagen met 1 paard (3)	1797.
Wouter V. Laars wed.	Wagen met 1 paard (3)	1795.
Jan P. Land	Open wagen met 2 paarden (7)	1804, 1805.
Jan Potgieter	Wagen met 1 paard (3) Wagen met 2 paarden (7) Open wagen met 2 paarden (7) Open wagen met 1 paard (3)	1796, 1797, 1799. 1798. 1800, 1804, 1805. 1801, 1802, 1803.
D. Br. v. Theken (dominee)	Een Faijton met 2 paarden (**7**)	1795, 1796, 1797, 1798.
Jan Goslings (In 1800 gekomen van Block Huuster Espel)	Wagen met 1 paard (3) Open wagen met 1 paard (3)	1800. 1801, 1802,

Juffr. Stijl	Overdekte wagen met 2 paarden (12)	1795.
De wed. Stijl.	Een open wagen met 2 paarden (7)	1796.
	Verdekte wagen (12)	1797.
	Overdekte wagen met 2 paarden (12)	1798, 1800.
	Verdekte wagen met 2 paarden (12)	1799.
L. Stijl wed.	Verdekte wagen (12)	1801, 1802.
Meelis Walles v/d Werff (1798 niet genoemd)	Verdekte wagen (12)	1795, 1796, 1802.
	Verdekte wagen met 2 paarden (12)	1797, 1799.
	Verdekte wagen met 1 paard (12)	1801.
	Overdekte wagen met 2 paarden (12)	1803, 1804.
Gosling Jans	Een Wagen (3)	1795.
	Verdekte wagen met 1 paard (12)	1798, 1799.
	Overdekte wagen met 1 paard (12)	1800, 1803, 1804.
	Verdekte wagen (12)	1801, 1802.
Jan Klaasesz.	Chais met 1 paard (3)	1803.

Kapsjees
uit 1850

Dockum legewegster espel ook wel hanspoorter espel genoemd		
N. J. van Altena (mr.)	Faijton met een los dek (12) Een Faijton met los dek en 2 paarden (12) Open wagen met 1 paard (3)	1795, 1796, 1798, 1799. 1797. 1800.
Boele Jan Claver	Wagen met 1 paard (3) Open wagen (3) Open wagen met niet een paard (3) Wagen met 1 paard (3) Open wagen 1 p. (3) Chais met 1paard (3)	1795, 1798. 1796, 1801. 1797. 1799, 1800. 1802, 1803, 1805. 1804.
E. Fockema	Chais met 1paard (3)	1805.
Hendrik Sjoerds Gorter Sjoerd Hendriks Gorter	Chais met 1 paard (3) Chais met 1 paard (3) Open wagen met 1 paard (3)	1800, 1801. 1802, 1803, 1804. 1805.
Oege Goslings	Open wagen met 2 paarden (7)	1805.
Tj. Posthumus	Chais m. 2 paarden (7)	1799.
Nicolaas Posthumus	Een Jagt (4) lang 27 voet. Overdekte jagt (?) 26½ voet	1795, 1796, 1797, 1798, 1799, 1800, 1801, 1803.
A. van Poutsma (fiscaal)	Verdekte wagen voor 2 paarden (12) Verdekte wagen (12)	1795. 1796.
B. Suiderbaan (oud Secr.)	Verdekte wagen met 2 paarden (12) Verdekt rijtuig (12) Een verdekt rijtuig met 2 paarden (12) Overdekte wagen met 2 paarden (12)	1795, 1798, 1799, 1801, 1802. 1796. 1797. 1800, 1803, 1804, 1805.
Dr. J. Suiderbaan (in 1800 Block Huuster Espel)	Chais met 1 paard (3)	1801, 1802.

Folke Baukes ~~Folke Baukes~~ Bauke Folkes	Chees met 1 paard (3) Chees met 1 paard (3)	1795. ~~1797.~~ 1798.
Sijbe Freerks	Wagen met 1 paard (3) Open wagen met 1 paard (3)	1795, 1796. 1797.
Sjoerd Hendriks	Chais met 1 paard (3)	1795, 1796, 1797, 1799**.**
~~Ingekomen Adrianus Eisma van Leeuwarden~~	----------	1797.

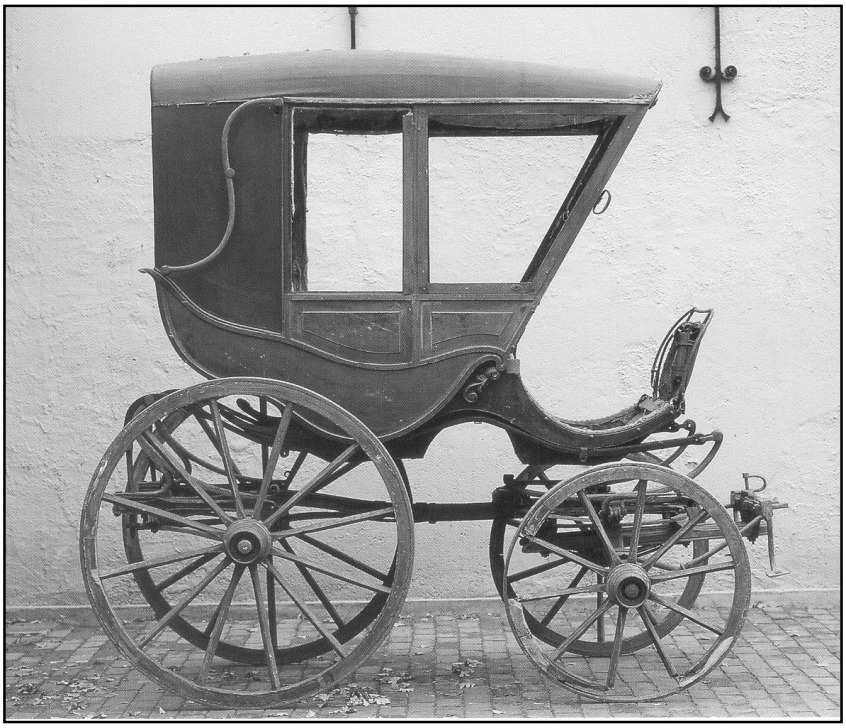

Een verdekte wagen of glêzen weintsje ongeveer 1850

Dockum block huuster espel		
B. C. van Baalen	Open wagen met 2 paarden (7)	1800, 1801, 1802, 1803, 1804, 1805.
Pijtter Boomsma	Chees met 1 paard (3) Chais (3)	1795, 1796, 1797, 1798, 1799, 1800, 1802, 1803. 1801.
Michiel Damsma	Faijton met 1 paard (3) Wagen met 1 paard (3)	1795. 1796.
Doede Faber	Chais met 1 paard (3)	1803.
Joh. Fockema	Verdekte wagen met 2 paarden (12) Overdekte wagen met 2 paarden (12) Verdekte wagen (12)	1795, 1796, 1797, 1799, 1802. 1798, 1800, 1803, 1804, 1805. 1801.
Alle Riemers Gorter	Open wagen met 1 paard (3)	1803, 1804, 1805.
Jan Goslings (In 1800 Klein Breedstr. Espel)	Wagen met 1 paard (3)	1797, 1798, 1799.
Dus. Halbertsma wed.	Verdekte wagen met 1 paard (12)	1795, 1796, 1797, 1798.
A. Joha (In 1803 Klein Breedstraatster Espel, in 1805 Groot Breedstraatster Espel)	Chais met 2 paarden (7)	1804.
Jan D. de Net	Chais met 2 p. (7) Chais met 1 paard (3)	1799. 1800.
G. Riemersma (Hiervoor Groot Breedstraatster Espel)	Overdekte wagen met 2 paarden (12)	1805.
Dr Schelwald (med. dr. = dr. medici)	Verdekte wagen met 1 paard (12)	1795, 1796.
E. J. Schultz	Chais met 1 paard 93)	1805.
D. Suiderbaan	Verdekte wagen met 2 paarden (12)	1795.
Doede de Vries	Chees met 1 paard (3)	1795, 1796, 1797.
Deselve	Een praam (2) lang 22 voeten	1795, 1796, 1797.

Dr. Jan L. Suiderbaan (In 1801 naar de Legewegster Espel)	Open rijtuig met 2 paarden (7) Open chais met 2 paarden (7) Chais met 2 paarden (7) Chais met 1 paard (3)	1796. 1797. 1799. 1800.
Joh. Tierblans	Verdekte wagen met 2 paarden (12) Verdekte wagen (12) Chais met 1 paard (3)	1795, 1797. 1796. 1798.
Dr. Jan de Vries	Chais met 2 paarden (7) Chais met 1 paard (3)	1798. 1801, 1802, 1803, 1804, 1805.
De wed. Gelt Jacobs naar Kollum.	X	1797.
IJpe Joukes	Chais met 1 paard (3)	1803, 1804, 1805.
Doede Wijbrens	Chais met 1 paard (3)	1804, 1805.

Een Phaëton met afneembare kap, ongeveer 1910

Voerlieden				
Aant IJnzes	Overdekte wagen	1803	1804	1805
Alle Tjerks	Chais	1803	1804	1805
Andries Oedzes	Chais	-	1804	1805
Gerrijt Fransen wed.	Chais	1803	1804	
Gerrijt Gatzes	Chais	1803	1804	1805
Hendrik Berends	Chais Open wagen Wagen	1803 - -	- 1804 -	- - 1805
Jacob de Bruin	Overdekte wagen	-	1804	1805
Jan Annes	Overdekte wagen	-	1804	
Jan Beekmans	Phaeton	1803	1804	
Jan Harmens	Overdekte wagen	1803	1804	1805
Jan Lauws	Overdekte wagen	-	1804	1805
Jan Wiebrens Keuning	Overdekte wagen Chais	1803 -	1804 -	- 1805
Klaas Hilles	Overdekte wagen	1803		
Oeds Andries	Chais	-	-	1805
Pieter Beitschat	Overdekte wagen	1803	1804	1805
P. Boomsma	Overdekte wagen	-	1804	1805
Pieter Bootes	Chais	-	1804	
Pieter Fockes	Chais	-	-	1805
Simen de Beer	Phaeton	-	1804	1805

Een open Phaeton uit ongeveer 1890

Molens en molenaars in Dongeradeel (2)
POLDERMOLEN HOEDEMAKERSPOLDER

Warner B. Banga (warner.b.banga@chello.nl)

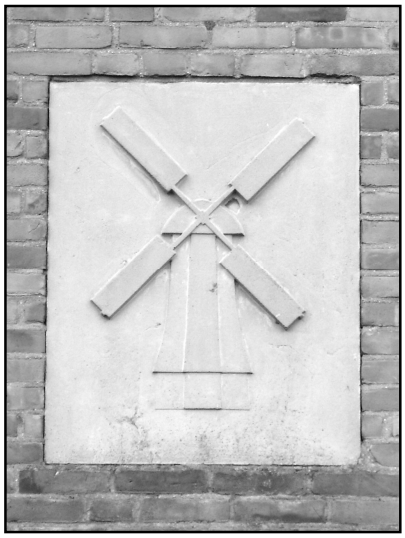

Op de hoek van de Helderstraat en de Mûnedyk in Dokkum is in de zijmuur van een woning een gevelsteen aangebracht met een afbeelding van een grondzeiler; een slanke muonts. Dit is echter slechts een flauwe afspiegeling van het prachtige wettermûntsje dat hier ooit gestaan heeft, maar dat moest wijken voor de groei van de stad Dokkum, toen in de vijftiger jaren een woonwijk in de Hoedemakers-polder werd aangelegd.

De Hoedemakersmolen was één van de eerste poldermolens bij Dokkum en wijde omstreken. Hij werd waarschijnlijk al gebouwd vóór 1810, aangezien op een kaart van Oost- en Westdongeradeel uit 1807 op deze plek al een molentje werd aangegeven.
De molen was eigendom van Thomas Jans Helder, landbouwer te Sijbrandahuis. Hij woonde op de zathe 'De Hoedemakersplaats', een groot boerderijcomplex met zo'n honderd pondemaat landerijen achter de zaagmolen van Cornelis Helder, langs de Dokkumer Ee. De Hoedemakers-boerderij en landerijen waren rond 1900 in pacht bij Geert Kroodsma; ze werden op 3 oktober 1906 door notaris Mr. A.H. van Kleffens uit Harlingen verkocht en kwamen aan verschillende kopers. De molen moest men overnemen voor f 1000; iedere koper kreeg een aandeel in verhouding tot de door hem betaalde koopprijs. In de verkoopvoorwaarden stond de bepaling dat de ingelanden drie gecommitteerden moesten kiezen voor het bestuur der bemaling, waarmee de particuliere Hoedemakerspolder ontstond. De stemgerechtigdheid van de ingelanden werd in de koopakte geregeld en wel naar oppervlakte. De Hoedemakers-plaats werd kort na de verkoop afgebroken.
Ten Bruggencate van 'De Hollandsche Molen' beschreef de Hoedemakers-molen in augustus 1928 (nummer 3244). De watermolen was toen

uitgerust met een vijzel en de molen zou – volgens een toevoeging van W.O. Bakker – zelfzwichting hebben gehad, maar daar zijn geen aanwijzingen voor: op alle bekende afbeeldingen is de molen Oudhollands opgehekt.
Op 31 januari 1935 werd in de 'Altena' aan de Streek de jaarlijkse vergadering van ingelanden van de Hoedemakerspolder gehouden, waar de heer J. Postma als molenaar werd herbenoemd. In 1943 was het bestuur van de Hoedemakerspolder nog steeds eigenaar en molenaar was D. Wiegersma uit Dokkum. De molen verkeerde in een redelijke staat van onderhoud en was nog regelmatig in gebruik. De molen was uitgerust met een schroef en maalde uit op de Dokkumer Ee. De opvoerhoogte bedroeg toen 60 centimeters en het waterverzet was 20 m^3 per uur. In 1947 werd de 'grondwatermolen' buiten bedrijf gesteld, de bemaling werd overgenomen door een pomp aangedreven door een benzinemotor. De ingelanden wilden de hoge kosten van herstel niet meer aan de molen besteden. Sindsdien werd de meer dan honderd jaar oude poldermolen aan zijn lot over gelaten.

Foto:
Stichting Fotografie Willem Kamminga

Van model tot afbraak
Dankzij hoofdonderwijzer Thijs Van der Molen uit Betterwird, hebben we nog een zeer nauwkeurig beeld van deze water-molen, waarvan hij in 1953, vlak voor zijn overlijden, een minutieus model bouwde. De molen-modellen van meester Van der Molen vormen nu de basis van de collectie van het Molenmuseum in de Eendracht in Anjum.
In 1954 was het waterschap Hoedemakerspolder nog de eigenaar, vertegenwoordigd door de heer P.T. Feddema uit Bornwird. Zij verkochten de gehavende molen aan de gemeente Dokkum die zich over het molentje wilde ontfermen. Bij de begrotingswijziging in 1955 kwam de oude poldermolen in het Zuidwest-plan, waar ondertussen druk werd gebouwd, opnieuw ter sprake. Raadslid Langhout kon niet begrijpen wat men nog met "dit oude wrak" wilde doen. Een restauratie zou veel geld kosten, heel wat meer dan de f 150 die B en W voorstelden in de begroting. De voorzitter lichtte daarop toe, dat het de bedoeling was "de roeden van de molen af te nemen en een omheining om de molen heen te maken, teneinde de jeugd verre te kunnen houden". Als een geschikte plaats voor de oude molen gevonden werd, zouden B en W met nadere voorstellen bij de raad komen.

Gelukkig gaf het gemeentebestuur van Dokkum in juni 1955 aan, dat zij behoud van de molen, die toen nog "slechts afbraak" was, niet ter plaatse, maar wel op een andere plaats op prijs stelden. In datzelfde jaar werd de Hoedemakersmolen door de gemeente gesloopt en opgeslagen, maar nooit herbouwd. De molenresten werden vele jaren bewaard op de Stadshelling, maar verwenen uiteindelijk. Nu herinnert slechts een gevelsteen en een straatnaam aan de mooie poldermolen die hier ooit stond...

Voor reacties en aanvullingen op dit artikel houd ik mij van harte aanbevolen. Ook gegevens over de molenaars en hun gezinnen zijn van harte welkom: warner.b.banga@chello.nl.

Literatuur:
Langs oude Friese windmolens - door G.D.Wijnja, (Leeuwarden 1977)
Leeuwarder Courant:
Achtkantige grondwatermolen Dokkum zal wel bewaard blijven–24-3-1954
Friesch Dagblad:
Watermolen Hoedemakerspolder Dokkum wordt gerestaureerd–23-5-1954
Oude molen blijft nog bestaan - 1 april 1955.
Nieuwe Dockumer Courant:
Een gesprek met de watermolen in de Hoedemakerspolder - 23 maart 1954.

Schutters en andere militairen betrokken bij de krijgsverrichtingen in 1830 en 1831 en aan wie het Metalen Kruis werd uitgereikt

NOORDOOST FRIEZEN IN DE TIENDAAGSE VELDTOCHT, deel 1: DOKKUM

J.A.Paasman (paasman13@zonnet.nl)(1)

De hieronder genoemde schutters en andere militairen wonende in Dokkum en de grietenijen Achtkarspelen, Ameland, Kollumerland c.a., Oostdongeradeel, Schiermonnikoog en Westdongeradeel komen voor in mijn website www.Friezen-in-de-Tiendaagse-Veldtocht.nl.
Voor bronnen, literatuur en andere bijzonderheden wordt naar deze website verwezen.
De voornaamste bron is: Tresoar, toegang 48 inventarisnrs. 127 t/m 129 en bij de onderdelen vermelde zogenaamde controleboeken.
De in deze toegang aanwezige lijsten van schutters aan wie het Metalen Kruis werd uitgereikt zijn in het algemeen slecht leesbaar. Voor het jaar 1831 ontbreken bovendien de persoonsgegevens. Daarvoor zijn de zogenaamde controleboeken geraadpleegd die in een aantal gevallen niet aansluiten bij het jaar 1831. In die gevallen ontbreken de persoonsgegevens voorzover deze niet via het register van aanneming en bevestiging familienamen (genoemd als bron: RAF) konden worden achterhaald. Ook de leesbaarheid van de controleboeken is niet optimaal.

Wat de literatuur betreft zijn interessant:
- voor Westdongeradeel: Heeringa, K. Herinneringen van een Friesch schuttersofficier 1831-1834 in: Bijdragen en mededelingen van het Historisch Genootschap, 57e deel bldz. 261-326; BMHG
- voor Oostdongeradeel: Cannegieter, H.G., Opa's Glorie, Groningen, 1930; (integrale tekst van dit boek op: www.houwie.net/10veldtocht00.html)

Opgemerkt wordt dat in deze literatuur hoofdzakelijk vanuit de positie als officier wordt geschreven en aan die van de manschappen weinig aandacht wordt besteed. Wat dat betreft geeft Cannegieter deze beter weer dan Heeringa.
Tenslotte wordt opgemerkt dat de namen worden vermeld van schutters die niet hebben deelgenomen aan de krijgsverrichtingen van 1830 en 1831 en derhalve niet het Metalen Kruis werd uitgereikt. Zij komen hoofdzakelijk voor in de controleboeken na 1832. Deze namen zijn apart vermeld.

Bij Koninklijk Besluit van 5 oktober 1830 werden op grond van de Wet van 11 april 1827 de gereorganiseerde plaatselijke rustende schutterijen mobiel verklaard. Op 11 oktober 1830 volgt het Koninklijk Besluit waarin wordt aangekondigd dat de schuttersplichtigen tussen de 25 en 35 jaar zullen worden opgeroepen. Deze vormden de 1e Ban bestaande uit ongehuwden en gehuwden zonder kinderen. De gehuwden met kinderen werden ingedeeld bij de 2e Ban of de reserve.
In totaal werden 5 bataljons Friese schutters gevormd met totaal 4.045 officieren, onderofficieren en manschappen, onder meer afkomstig uit de volgende grietenijen (gemeenten):

*de steden met uitzondering van Sloten, Stavoren en Hindeloopen vormden de 1e afdeling, 1e bataljon bestaande uit 6 compagnieën onder commando van de majoor Jacobus Gerardus van Wageningen; (hiervan maakten de schutters uit Dokkum deel uit)de vier eerste compagnieën van de stedelijke schutterij marcheerden af uit Leeuwarden op 5 november 1830 en kwamen 14 november 1830 te 's Hertogenbosch aan;
*Barradeel, Ferwerderadeel, Franekeradeel, Het Bildt, Leeuwarderadeel, Menaldumaldeel en Oostdongeradeel; de 1e afdeling, 2e bataljon bestaande uit 6 compagnieën, onder commando van de majoor Johan Christiaan Frederik Kirchner een Duitser met de bijnaam "de âlde Blaue"); de eerste compagnie bestaande uit vrijwilligers vertrok op 3 januari 1831 uit Leeuwarden naar 's Hertogenbosch; de 4e compagnie grotendeels bestaande uit Bildtkers en enkele schutters uit Barradeel marcheerde op 18 februari 1831 af naar Noord-Brabant en bereikte 24 februari 1831 Neerbosch;
*Achtkarspelen, Ameland, Dantumadeel, Kollumerland c.a., Schier-monnikoog, Smallingerland, Tietjerksteradeel en Westdongeradeel; de 1e afdeling, 3e bataljon bestaande uit 5 compagnieën onder commando van de majoor Johannes Ludwig Gerard Deppe; de 1e en 4e compagnie bleven in garnizoen te Leeuwarden, de 2e en 3e compagnie te Woerden en de 5e compagnie te Den Helder en vertrok vandaar op 3 april 1832 naar Bergen op Zoom; de 4e compagnie werd hoofdzakelijk gevormd door schutters wonende in Westdongeradeel en Ameland; het 3e bataljon heeft niet deelgenomen aan de Tiendaagse Veldtocht.

1. De heer Jan Albertus Paasman, geboren te Leeuwarden 19 april 1927, overleed op 13 februari 2007. Na overleg met zijn vrouw is besloten de kopij die hij reeds had ingeleverd, alsnog te plaatsen. Onze vereniging verliest in hem een werkzaam lid dat veel gegevens over Friese soldaten onder Napoleon en uit de Tiendaagse veldtocht heeft gepubliceerd.
Redactie en bestuur wensen zijn vrouw Elizabeth Fokkema veel sterkte toe.

DOKKUM (= Stedelijke Schutterij)

Albarda, Egle geb. Nijewier 1804 wonende te Dokkum z.v. Jan en Grietje Durks Wibalda, tamboer; 1e afd., 1e bat., 3e comp.; van 14.11.1830 tot 13.06.1831 te Den Bosch; 14 juni bij het leger te velde; 28.07.1831 naar het hospitaal; 04.09.1831 bij het leger terug; was met verlof; hierdoor verhinderd de veldtocht bij te wonen; het Metalen Kruis verleend wegens november 1830; inv.nr.127;

Assen, Hermanus van, geb.plm. 1805 z.v. Hotze van Assen te Dokkum, 1e afd., 1e bat.; inv.nr.127; 2e luitenant 1e afd., 2e bat., 6e comp.; inv.nr.128; Raf Dokkum fol.6

Beintema, Jan Alles geb. Dokkum 0608.1806 z.v. Alle en Martha Bronneger; 1e afd., 1e bat., 2e comp.; inv.nr.127;

Beitschat, Abe Pieters, geb. Dokkum 1805 z.v. Pieter en Antje Abes de Boer, 1e afd., 1e bat., 3e comp.; 09.07.1832 gedetacheerd bij de marine; inv.nr.127

Brug, Willem Hattems van der, geb. plm.1800 z..v.Hattem Eelzes van der Brug te Dokkum; 1e afd., 3e bat., 5e comp.; maart 1831 bij het mobiele leger in garnizoen te Leeuwarden en Den Helder; inv.nr.129; Raf Dokkum fol.48;

Bus, Jurjen Hendriks geb. Assen 18.12.1806 wonende te Dokkum; z.v. Hendrik en Antje Scheltens, 1e afd., 1e bat., 5e comp, inv.nr.127

Dijkstra, Dooitse geb. Goïnga 08.12.1805 wonende te Dokkum z.v. Hendrik en Dieuke Okkema, 1e afd., 1e bat., 5e comp.; inv.nr.127;

Damsma, Folkert Klaases geb. Dokkum 08.07.1804 z.v. Klaas en Diderika Hansma, 1e afd., 1e bat., 3e comp.; 29.07.1832 gedetacheerd bij de marine; inv.nr.127;

Damsma, Schelte Hendriks geb. Dokkum 15.04.1795 z.v. Hendrik Geerts en Hylkje Scheltes, 1e afd., 1e bat., 2e comp.; inv.nr.127;

Veen, Freerk Sytzes van der geb. Dokkum 08.07.1802 z.v. Sytze en Aafke Bakker, korporaal, 1e afd., 1e bat., 3e comp.;inv.nr.127

Ferwerda, Rykle Sytzes geb. Aalsum 12.02.1802 z.v. Siedse en Hiltje Crinus Wouda, 1e afd., 1e bat., 3e comp.; inv.nr.127;

Vonk, Anne Sierks, geb.Dokkum 22.03.1806 z.v. Sierk en Jitske Knijft; 26.07.1832 naar het hospitaal en 13.09.1832 wegens gebreken ontslagen; 1e afd., 1e bat., 2e comp.; inv.nr.12

Vonk, Uilke Johannes; 1e afd., 2e bat., 5e comp. heeft aan de Tiendaagse Veldtocht deelgenomen doch overleden vóór uitreiking van de onderscheiding; geen overlijdensakte in Friesland aangetroffen; is mogelijk dezelfde als Uilke, oud 11 jaar, z.v. Johannes Klazes Vonk te Dokkum voorkomende in Tresoar: Raf mairie Dokkum fol.16; inv.nr.128;

Vries, Frederik de geb. Dokkum 23.04.1804 z.v. Jetse en Wytske Veldhuis, 2e luitenant; 1e afd., 1e bat., 3e comp.; inv.nr.127;

Vrij, Jan Pieters de, geb.Dokkum z.v. Pieter Jans en Liefke Dijkstra, 1e afd., 1e bat., inv.nr.127
Gunstra, Bartel Pieters geb. plm.1797 z.v. Pieter Bartels Gunstra te Dokkum; plaatsvervanger 1e afd., 3e bat., 5e comp.; maart 1831 bij het mobiele leger in garnizoen te Leeuwarden en Den Helder; broer van Wytze Pieters Gunstra; inv.nr.129; Raf Dokkum fol.10;
Gunstra, Wytze Pieters geb. ca.1801 z.v. Pieter Bartels te Gunstra te Dokkum; 1e afd., 2e bat.;broer van Pieter Bartels Gunstra; inv.nr.128; Raf Dokkum fol.10
Haitsma, Johannes Sierks geb. Franeker 15.01.1803 wonende te Dokkum z.v. Sierk en Antje van Buren, sergeant; 1e afd., 1e bat., 3e comp.; inv.nr.127;
Heeringa, Jacob; geb.Dokkum 06.01.1804 z.v. Gosewinus en Trijntje Idzes Idsardi; fourier 1e afd., 1e bat., 2e comp.;van 14.11.1830 tot 13.06.1831 te Den Bosch; 14.06 bij het leger te velde; 23.07 met verlof; 14.08 bij het leger terug; 01.08 in dienst bij de 6e afd.inf; wegens verlof verhinderd de veldtocht bij te wonen; het Metalen Kruis verleend; inv.nr.127;
Hoek, Sint van der, geb. Hantumhuizen wonende te Dokkum z.v. Eva van der Hoek, vader onbekend; 1e afd., 1e bat., 2e comp.; 22.01.1832 overgegaan naar de 2e Ban.; inv.nr.127;
Hoekstra, Hoite Piers geb. Dokkum 02.02.1805 z.v. Pier en Aaltje Melles, 1e afd., 1e bat., 3e comp.;inv.nr.127;
Ypey, Frederik geb.Leeuwarden 24.01.1798 wonende te Dokkum z.v. Mathijs en Maaria Louisa de Wendt, vrijwilliger, kapitein, 1e afd., 1e bat., 3e comp.;inv.nr.127;
Ytsma, Tjeerd Lukas geb. Drachten 28.03.1801 wonende te Dokkum; z.v. Lukas en Stijntje van Helderen (?), 1e afd., 1e bat., 3e comp.;inv.nr.127;
Koster, Klaas, geb. Dokkum 22.11.1796 z.v. Sybe en Tjitske Boekhout, 1e afd., 1e bat., 2e comp., inv.nr.127
Molen, Jelle Reinders van der geb. Blija 25.10.1804 wonende Dokkum z.v. Reinder en Wytske Jelles, 1e afd., 1e bat., 3e comp.; inv.nr.127;
Postma, Jacob geb. Dokkum 14.02.1804 z.v. Gosseling en Idsche Jacobs; 1e afd., 1e bat., 6e comp.; heeft aanspraak op het Metalen Kruis wegens de eerste dagen van augustus 1831 inv.nr.127;
Reis, Hendrik Hendriks geb.Dokkum 20.04.1799 z.v. Hendrik en Gerritje Jans; plaatsvervanger, 1e afd., 3e bat., 1e comp.; maart 1831 bij het mobiele leger in garnizoen te Leeuwarden; inv.nr.129
Rijs, Benedictus Sybrens van, geb. Dokkum 26.08.1802 z.v. Sybren en Klaske Aukes Blauw, fourier, 1e afd., 1e bat., 3e comp.; inv.nr.127;
Wereldsma, Bauke (Baudiuinus) Klazes; dp. R.K. Dokkum 29.09.1800 (= 1798 ?)z.v. Klaas Wytses en Trijntje Jacobs Foekerda; plaatsvervanger, 1e afd., 3e bat., 1e comp.; maart 1831 mobiele leger in garnizoen te Leeuwarden; inv.nr.129

Werf, Tjeerd Sakes van der, geb. Aalsum 1800 wonende te Dokkum z.v. Sake en Aaltje NN, 1e afd., 1e bat., 3e comp.; inv.nr.127;
Wissink (Wissing), Hendrik Rienks, geb. Aalsum 08.03.1802 wonende te Dockum, z.v. Rienk en Geertje Wissing; 1e afd., 1e bat., 1e comp., 06.11.1830 overgenomen van de 1e comp., 2e bat., 1e afd. Friese Schutterij; inv.nr.127 en 128;
Woud, Petrus Hendrikus geb. Dokkum 03.02.1803 z.v. Hendrik en Catharina Jurres; korporaal 1e afd., 1e bat., 3e comp.; inv.nr.44; NB niet zeker of hij heeft deelgenomen aan de Tiendaagse Veldtoch
Wuring, Wybren Arends; geb. Oudehaske 05.06.1798 wonende te Dokkum z.v. Arend en Elizabeth Hoeve; plaatsvervanger 1e afd., 3e bat., 5e comp.; maart 1831 bij het mobiele leger in garnizzoen te Leeuwarden en Den Helder; inv.nr.129

Andere onderdelen dan de schutterij:
Gazau, H. wonende te Dokkum, fuselier bij de 9e afd. infanterie; 21.12.1831 muzikant der 1e klasse; lid van de afd. Leeuwarden van de Vereeniging Het Metalen Kruis;
Haer, mr. B.H. van der, wonende te Dokkum; flankeur bij de vrijwillige flankeurcomp. Groninger en Franeker Studenten; lid van de afd. Leeuwarden van de Vereeniging Het Metalen Kruis;

MATEN en GEWICHTEN

Ik heb met belangstelling het artikeltje van de heer Zijlstra gelezen over de inhoudsmaat 'It Rinkelmantsje'. Jammer genoeg kan ik uit de toelichting niet opmaken hoeveel bier er voor een rinkelmantsje geschonken wordt.
Bij sneupwerk in de archieven van de Diaconie van de Ned.Herv.gemeente te Holwerd kwamen we indertijd de volgende opmerking in de boeken tegen: In November 1790 is aan Freerk Jans Brouwer te Dokkum acht gulden betaald voor drie 'rinkelmantsjes' bier. In dezelfde periode is er bier 'op de groeve van Harmen Scheltes geschonken' wat door de diaconie betaald zou zijn. Het woordenboek van de Holwerter Waling Dijkstra geeft aan dat een rinkelmantsje 1/16 vat is. (En geen 1/8 zoals Holtman kennelijk in zijn boekje schrijft). We zijn er toen vanuit gegaan dat een bierton mogelijk 100 liter bier omvat, dus een rinkelmantsje zou dan ongeveer 6,25 liter zijn. Het boekje STARINGS LIJST van alle binnen- en buitenlandse MATEN, GEWICHTEN EN MUNTEN (1885) geeft als Amsterdamse bierton een inhoud aan van 155,2 liter. Dan zou een rinkelmantsje (van 1/16 bierton) ca. 9,7 liter inhoud hebben of een rinkelmantsje van Holtman het dubbele. G. Herrema, Holwerd.

OUDE MATEN EN GEWICHTEN (2)

Hans Zijlstra, (hzijlstra@yahoo.com)

In deze tweede aflevering van de rubriek "Oude maten en gewichten" geef ik een aantal voorbeelden van de oude inhoudsmaat het lopen. Het lopen, een inhoudsmaat van graan (0,833 hl ofwel 83,3 liter) werd in de late middeleeuwen vaak als maat voor erfpacht aangeduid zoals bv in dit geval uit Brabant:
1409: Gerardus de Dijnther, man van Hilla van den Poel dvw Walterus Snijder gaf uit aan Goeswinus Goeswini Matheeus zoon van Oesterwijc een zester land onder Oiesterwijk, naast Hilla van der Amerfoirt en naast Engbertus Smijter, strekkend aan Elizabet ..... en aan ...., voor een erfpacht van 6 lopen rogge, met lichtmis te leveren. Opvallend is de overeenkomst met het voorbeeld verderop in dit artikel bij Douwe Sybrandts, betreffende het legaat van het Lichtmisbrood.
Bron: Bosch Protocol 10. 21-03-1409 1186 / 112
(http://www.petervandinther.nl/1300-1555.htm)

Vóor 10 augustus 1502: Item men pleech dair tsjaers VII hondert lopen koerens toe bouwen, welck lant leijt altesamen ledich, overmits dat hij peerden noch ossen holt waermede dat lant mach bouwen.
Bron: De Friese huizen van de Duitse orde, J.A. Mol.

In 1564 huurt Douwe Syurtsz 62 pm op Germerhuijs van het klooster Klaarkamp waarvoor hij 33 goudguldens aan huur moet betalen. Een gedeelte van de huur moet hij in natura betalen: een tonne rode botter (voorjaarsboter) en een quartier corn (kwart lopen, een lopen is de hoeveelheid graan die nodig is om 1 pondemaat land in te zaaien). Daarnaast moet hij nog zeven wagens met turf naar het klooster brengen, turf die hij uit de Dokkumer Wouden moest halen waar het klooster venen bezat.
Bron: De Sneuper nr 45, Van kloosteruithof tot schapenboerderij, De boerderij Jagtlust voorheen Germerhuis of Poartepleats te Hantumer-uitburen, R. Tolsma.

In 1613/1614 overleed Mr. Douwe Sybrantsz/Sibrantsz/Sybrens te Noordermeer, onder Bergum. Hij was getrouwd met de blinde Grietje Wytses. Deze welgestelde meester was de grootvader van moederszijde van de beruchte Jeronimus Cornelisz, bekend van zijn hoofdrol in de ondergang van het VOC-schip Batavia in 1629 voor de Australische

westkust. In een sententie (Hof van Friesland, WW 9) van 20 december 1615 in een geschil tussen de armvoogden van Bergum en de erfgenamen van Douwe, wordt gesproken over een vaste uitkering/legaat van 6 lopen rogge en 3 tonnen appels aan de armen van Bergum. Deze was onderdeel van de nalatenschap van de boerderij van zijn broer Hartman Sibrandts (testament van augustus 1581). Volgens oud-archivaris P. Nieuwland betreft het hier mogelijk het legaat van het 'Ljochtmisbrea'/Lichtmisbrood. Tot 1948 was het in Bergum traditie dat met Maria-lichtmis (2 februari) het lichtmisbrood aan de armen werd uitgedeeld.
Bron: FAF- GEN 900, Tietjerksteradeel, inwoners voor 1811, P. Nieuwland.
Burgum, Wâld- en wetterdoarp' van Hindrik van der Vliet, pagina 230, 231 (1964/1993).

Dat de zorg van het stadsbestuur zich in de 17e en 18e eeuw niet alleen uitstrekte tot het afbreken van molens blijkt wel uit de resolutieboeken. In 1634 moesten de burgemeesters ingrijpen in een kwestie, die gerezen was tussen de molenaars en het bakkersgilde over de hoogte van de maallonen. De door de eersten gevraagde prijsverhoging werd hun toegestaan volgens door de vroede vaderen vastgestelde tarieven. Dat het stabiel houden van de prijzen niet alleen een probleem is van onze tijd, bleek wel uit het feit, dat de maallonen tien jaar later opnieuw moesten verhoogd. De prijs voor het malen van een lopen rogge steeg bij die gelegenheid van drie stuivers en acht penningen tot vier stuivers.
Bron: Koren-en pelmolens in Noordoost Friesland, W.T. Keune.

In 1812 waren er in Holwerd drie branderijen met zes werknemers tegen dagloon van zestien à achttien stuivers. De ruwwaarde van de producten bedroeg *f* 9.525. Drie knechten werkten voor zich zelf, de ruwwaarde producten bedroeg *f* 14.400,-. Verbruikt werd 1.200 lopen graan.
Bron: De Sneuper, Jeneverbranderijen: Holwerd, R.H.C. van Maanen.

P.s. In de vorige aflevering had ik het over een rinkelman, zijnde 1/8 bierton. Aangezien een ton bier zo'n 155 liter was, moet een rinkelmantje dan ruim 19 liter zijn geweest. Vrouw Schrader overdreef dus wel een beetje toen ze de toestand van de barende vrouw beschreef (mag ik hopen). Reinder Tolsma meldde dat het mogelijk 1/16 deel van een vat bier was (Pompeblêden 1962 nr. 7) en dan wordt het ongeveer 10 liter (nog steeds veel).
Zie ook de reactie van G. Herrema hiervoor op bladzijde 43.

GAYKEMA SATHE of de BIERMA'S PLEATS te TERNAARD

Eimert Smits (eimert.smits@hetnet.nl)

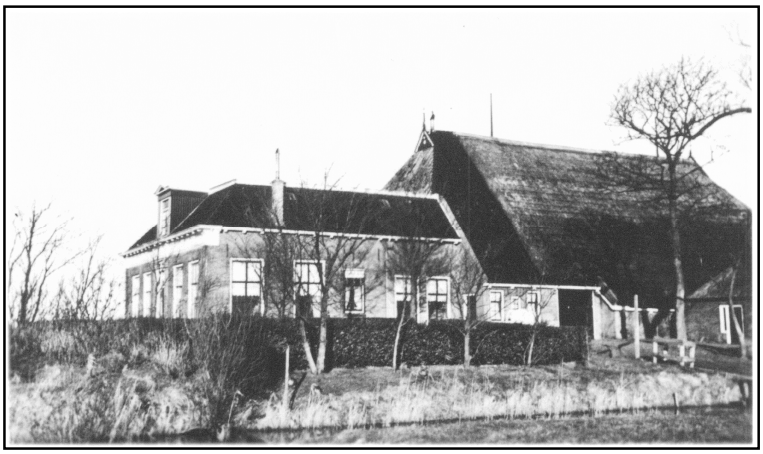

Deze Sathe, no. 13 van het cohier, had in 1858 een grootte van 74 Pm en was bezwaard met 18 floreen.
Mr. Pieter de Beaufort en zijn minderjarige kinderen Cornelia, Anna-Erita, Ena-Romelia, Willem-Hendrik, Rijnhard-Karel, Antoon-Godin en Binnert-Philip de Beaufort zijn dan de eigenaars. Gebruiker van de 74 Pm is Gerlof Johannes Jensma. Belendend ten Noorden aan Loeley (no. 14), ten Zuiden aan Weidseinde (no. 5) en ten Westen aan Hayma (no. 8).
Gaykema Sathe was van oorsprong een boerderij met bouwland en een klein gedeelte weidegrond, merendeel voor eigen gebruik. Werk verschafte men aan 7 arbeiders in de zomer, 's winters was dat wat minder.
(het dagelijkse verhaal is opgetekend dd 27-9-1990 na gesprek met vrouw Bierma, van Aylvastraat 15 te Ternaard).
De volledige geschiedenis van Gaykema's pleats zou veel meer plaats kunnen innemen, dat is niet gedaan maar er is een combinatie met de Genealogie Bierma mogelijk, deze staat gepland voor het juni-nummer van De Sneuper.
Dit gebeurt niet zonder reden. Deze plaats was jarenlang de werkgever van vele Seepma's (waarover de schrijver reeds een boekwerk heeft geschreven: "Seepma – geanealogie met historische achtergrond, 1991) een reden om een stukje informatie weer te geven.

In 1898 was Anne Bienses Bierma (geb. 1869) de eerste van de familie Bierma, die eigenaar-boer werd op deze plaats. Hij trouwde op 22 Mei 1897 te met Trijntje Wiggers Dijkstra, geboren Ternaard 1874. Zij volgden de Jensma's op en werden boer en boerin op de Gaykema Sathe van de landheer Baron Harinxma thoe Slooten.
Dat Anne Bienses boer werd, is niet zo vreemd, want zijn vader Biense Gerlofs Bierma (1831-1911), was boer op de "Dobbe Pleats" no. 21 onder Ternaard en later op "Weysend" eveneens te Ternaard.

Anne Bienses Bierma en Trijntje W. Dijkstra

Er werd werk gegeven aan 7 vaste arbeiders, alleen 's winters zat er wat verloop in daar enkelen dan thuis bleven en de tijd vulden met braken van vlas. Eén van de oudste en langst gebleven arbeiders was Jelte Meulenaar. Hij kwam als 12 jarige jongen en heeft er in totaal 46 jaar van zijn leven gewerkt. Van 1924 - 1970, waarvan 11 jaar bij Anne Bienses en daarna 31 jaar bij Biense Annes en nog vier jaar bij zoon Anne Bienses.
Er werd gebruik gemaakt van 7 werkpaarden, want trekkers waren er toen nog niet, die kwamen pas veel later. Naast de werkpaarden waren er altijd enkele jonge paarden die opgeleid werden voor het landwerk. De veulens werden gekocht op Ameland van Gerlof, een broer van Anne. In de zomer

had men naast de vaste en losse arbeiders ook nog eens zo'n 8 meisjes in dienst; meestal uit de Visbuurt (lag er dichtbij) voor het binden van de schoven en het polle- en aardappel zoeken. Het 'polle-zoeken' was een bezigheid die ontstond na het eggen van het land als de graskluiten weer boven kwamen te liggen. Als vaste dienstmeid, vanaf haar 14e jaar, is vele jaren Boukje Seepma (dochter van Willem Seepma en Elisabeth Wiersma) daar in dienst geweest en soms kwam er nog één van de vrouwen of meisjes van het land om mee te helpen in de huishouding.
Helaas voor Boukje kwam hieraan een eind omdat Willem zich verhuurde bij boer Lieuwe Boersma met dienstmeid en Boukje moest mee. Dat de verhoudingen goed waren blijkt wel daar Boukje nog lange tijd als ze van Boersma naar huis liep even langs ging bij vrouw Bierma. In de periode van Biense Bierma noemen we enkele van de vele arbeiders die er gewerkt hebben: Jelte Meulenaar)1, Waling Meulenaar (later naar Amerika), Willem Seepma, Jacob Seepma, Pieter J. Posthumus, Jan Kingma met zijn 3 zonen, Klaas M. Posthumus. In vroegere tijd werd er in de schuur gedorst met paard en rol, dat was een gezellige tijd daar dan iedereen in en om de boerderij bezig was, maar de tijd stond niet stil en al gauw kwam het idee van een aan te schaffen trekker. Een hele investering en daarom werd de eerste

De velden aan de achterkant van Gaykema Sathe

trekker, een Ford, gekocht samen met boer Fokkema en Idsardi. Door de hoeveelheid werk en minder arbeiders werd ook een schoven-binder gekocht met z'n drieën, de oude Ford werd ingeruild voor een grotere trekker, een Muntell. Daar op een gegeven moment toch weer een uitbreiding van het materieel nodig was en ieder steeds meer op zich zelf ging staan werd besloten over te gaan naar een loonbedrijf en zodoende kwam eerst Yme de Haan van Holwerd op het land. Later ging de zaak over naar Van der Zwaag, die vele jaren het werk van de boeren hier heeft verzorgd.
Slechts éénmaal in de lange periode van Biense Bierma is tegen de gewoonte in op zondag gedorst, dit gebeurde in verband met het slechte weer en daar de hele oogst hierbij in het geding was, werd tussen de buien samen met van der Zwaag besloten met al het rijdend materieel de zaak aan te pakken.
Naast de vele Pondematen bouwland hadden we het al even over een klein gedeelte weidegrond. Deze weide was nodig voor het kleinvee en men had ook nog 18 melkkoeien. Biense en Willem stonden voor het melken waar men om 14.00 uur mee begon, waarna er nog gevoerd moest worden. Was het erg druk dan sprong vrouw Bierma zelf bij en melkte mee. Zondags dan ging Willem mee thee drinken op de boerderij en werden verschillende

Noordkant van Gaykema Sathe

zaken besproken. Ook Biense had oor voor de ideeën van het personeel. Door uitbreiding van de landerijen o.a. 7 Pm in de kolken onder Foudgum waren de arbeiders vaak de hele dag van huis en dan werd door vrouw Bierma gezorgd dat men daar eten en drinken kreeg. De zomertijd was een extra drukke tijd. Men had dan naast de landbouw ook nog te maken met het grasmaaien en hooi binnen halen. Dan was er vaak geen tijd voor melken en moest Lieuwkje met Germ Stiemsma voor het vee zorgen.
De Stiemsma's waren geen onbekenden op de plaats, daar ook bij Anne/ Trijntje al gewerkt werd. Germ als arbeider en zijn vrouw Minke als 'faam'.

Zuidkant van Gaykema State na de verbouwing, zie keukenraam.
Na 1935 gerenoveerd.

In het begin werd de noordelijke kamer van het voorhuis als poteropslag gebruikt doch later werd er voor f 1200.00 een poterhok naast de boerderij gebouwd door Gjalt Keuning, een oom van Lieuwkje. Dit was een hele investering waar lang over nagedacht werd. Als de "alde Bierma", langs kwam, schudde hij vaak het hoofd en zei: "noch net iens lyk mei de pleats en dan al wer bouwe". Dit drukt duidelijk een stempel op de Bierma's. Men was gewend om geen schulden te hebben en hier werd zomaar voor 1200 gulden een hok neergezet. Dat de Bierma's een eigen stempel op de boerderij gedrukt hebben, zal duidelijk zijn. Men was niet bang voor veranderingen en in overleg met de landheer werden dan ook verschillende verbeteringen aangebracht.
Jammer, niet altijd ten voor dele van het karakteristieke van de pleats. Ook de binnenkant kreeg op gezette tijden een beurt; zo werd de oude poteropslag nu een prachtige kamer, de z.g. witte kamer. De brede lange gang met zijn vele tegelmozaïeken is altijd dezelfde gebleven alsmede ook de gemetselde boog in de gang ter hoogte van de keuken.
Ook onderging de tuin zijn veranderingen en werden de paden vervangen door een bloemen- en plantentuin waar Lieuwkje vele uren in doorbracht om alles in pracht en praal te houden. Aan bewoning kwam een eind en de boerderij werd gebruik als opslag voor aardappelen en stro. De familie Hiddema van Holwerd huurde de boerderij voor dit doel.
Helaas kwam aan dit alles een eind toen in sept. 1971 door een verwoes-tende brand de boerderij verdween en een stukje geschiedenis met zijn vele herinneringen zich mee nam.

NDC, sept. 1971.

Zaterdagmiddag j.l is de kapitale boerderij, laatst bewoond door de heer Anne Bierma in vlammen opgegaan. De boerderij die enige tijd niet bewoond werd, maar als 2e huis dienst deed, is tot de grond toe afgebrand. Toen de brandweer arriveerde was er geen redden meer aan. De felle zuidwestelijke wind zorgde er mee voor dat de boerderij een vlammenzee werd en dat de opgeslagen partij oogst, oa. Een grote partij aardappelen verloren ging.
Ook een 1000-tal pakjes stro dat op een 40 tal meters van de boerderij was opgeslagen werd een prooi der vlammen, als ook een juist op zaterdagmorgen gerestaureerd pakhuisruimte. Alleen een groot stenen berghok bleef behouden. De oorzaal van de brand is onbekend.
De onbewoonde boerderij is eigendom van baron Harinxma thoe Slooten te Ankeveen en was in huur bij de familie Hiddema te Holwerd.

Chronologische geschiedenis Gaykema Sathe:
Eigenaar Baron B. Ph. Van Harinxma thoe Slooten te Ankeveen.
1511 Sijpke Gaijtiema.
1698 Gaikma
1700 Haikema State
1898 overgenomen van de Jensma's door Anne Bienses Bierma.
1935 overgenomen door Biense Annes Bierma.
1966 overgenomen door Anne Bienses Bierma.
1971 opgeheven en niet weer in bedrijf gesteld door de landheer.
1972 door onbekende oorzaak afgebrand en niet herbouwd.
Land overgedaan naar L.O.Hiddema te Holwerd. Een metalen opstal gezet i.v.m. de verzekering.
De landheer Baron Harinxma thoo Slooten was bij iedereen een geliefd en gezien man. Hij had als gewoonte elk jaar zelf bij zijn verschillende boerderijen langs te gaan en zelf de huur te innen en de toestand in ogenschouw te nemen. Vaak overnachtten de Baron en Freule op Gaykema Sathe en zijn dan ook steeds goede vrienden van de Bierma's gebleven. Zelfs de kinderen, twee dochters, hebben er vaak gelogeerd in hun jonge jaren. Ook was zijn belangstelling groot voor het land en hij moest dan ook altijd met de boer even langs elk stukje land. Men zag ze dan lopen boer en landheer met de laarzen aan en handen in de zakken gemoedlijk keuvelend over alles wat maar met de bouw te maken had. Na zo'n dag ging men 's avonds onder het genot van een glaasje de hele zaak nog eens doornemen. Toch heeft hij zich nooit bemoeid met de gang van zaken, wel stond hij altijd open voor raad en advies.

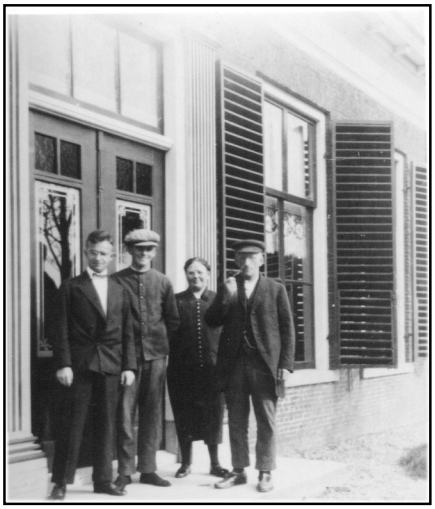

Een voor-oorlogse foto met v.l.n.r.: Hendrik Braakenhorst – hij bleek later een duitse spion -, Biense Bierma, Trijntje W. Dijkstra en Anne Bienses Bierma. Let ook op de brede lijkdeuren en de ramen, beide nog in de oude stijl van voor 1898.

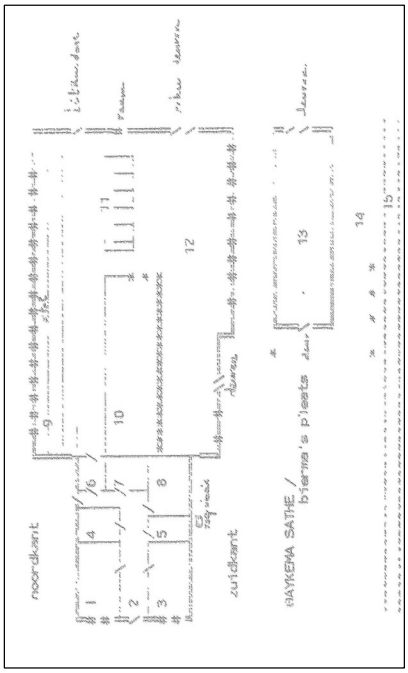

Tekening van de boerderij.

1= poteropslag, later witte kamer
2= gang met lijkdeuren
3= zuidelijke voorkamer
4= slaapkamer
5= opkamer met eronder de kelder
6= platte stal, bijkeuken
7= dienstmeidenkamer
8= keuken
9= stal voor melkvee
10= hooiopslag
11= paardestal
12= werkvloer
13= lyts hus. paardestal en kleinvee
14= doorgang met bomenrij
15=gracht

OP DE ZUUPMARKT DIT FERS

Hazelhof woont op de hoek	wijnhandel
Barneveld verkoopt koostekoek	bakker
Juffrouw Liuwes is zoo duur	damesfournituren
Vonk (smid) speult met vonkend vuur	smid, later Veenstra
Dames verft, maar zonder kwast	blauwverver
Ypes heeft een dure vrouw	
Daarnaast staat een groot gebouw	stadhuis

Hazelhof woont op de hoek	
Barneveld verkoopt wel koek	(ook: geen)
Juffrouw Liuwes is zo door	
Vonk die ziet zo zuur	
Demes is een rode paap	
Van Douwen is een mager schaap	(ook: Van Douwen heeft een zilverkast)
Ypes is een grote heer	(ook: Ypes heeft zijn tweede vrouw)
Op 't stadhuis lopen ze heen en weer	

Nog een andere lezing:

Van der Veen woont op de hoek	(wijnhandel)
Hubenet verkoopt geen koek	(hij was veearts)
Sibbeltsje kool ziet zo zuur	
Feenstra verkoopt de kachels duur	
Van Douwen heeft een koperkwast	
Van der Werff al met zijn vrouw	
Wonen naast het stadsgebouw.	

Dit zijn enkele versies van een buurtrijm. De eerste is ingezonden nov. 1946, de tweede op 7 december door Dhr. H. Demes.
(Bron SAD, Dokkum, 1411)

Vraag:

Wie kent nog andere of meer definitieve versies?

Ingeleverd door L. Meerema.

BROUWERS IN DOKKUM 1752

Piet de Haan (de.haan.p@hetnet.nl)

Taux *(belasting)* van de stad Dockum voor de vrije tap van bier mits er geen brouwer in hetzelfde huis wijn, brandewijn of gedistilleerde wateren verkoopt. De betaling moest in twee termijnen worden betaald. De eerste termijn voor 1 januari 1753 en de tweede voor 1 juni 1753.

"Bij beswaar tegen de taux moet het gelagsetten geheel opgeven worden en zig onthouden van bier aan hare huise te laten consumere bij pene *(boete)* van zes car.gld. voor de eerste maal en 12 car.gld. voor de tweede maal".
De taux werd aan de persoon zelf en aan zijn huisvrouw bekend gemaakt !!
Geklaagd over het bedrag werd er door brouwer Haye Lammerts en door herbergier Lourens Doorn.

Oud archief Dokkum no. 678	
20 april 1752	
Brouwers	
Auke Jans	45 - : -
H. Eisma wed.	15 - : -
Jan Freerks	45 - : -
Jackle Sijbrens	30 - : -
Minne Jochums	40 - : -
Willem Sijtses	30 - : -
vr. J.P. Hoornsma	15 - : -
Dr. F. Osinga	60 - : -
Claas Hendriks	15 - : -
vr. S. Hansma	50 - : -
Leendert Pive als Brouwer	60 - : -
B. Riemersma wed.	50 - : -
Haije Lammmerts	30 - : -

Sullende als er een brouwer in de huisinge en brouwerij van wijlen Sjoerd Daams Tonnema komt dan worden taxeert.

Herbergiers	
Jelle Freerks	50 - : -
Arjen Hendricks	15 - : -

Arent Tjeerds	20 - : -
Hijlke Annes	x
Louwrens Doorn	35 - : -
Cornelis Jans Visscher	50 - : -
Leendert Pive als Herbergier	50 - : -
Jelle Hooijtes	90 - : -

Eerdere publicaties betreffende brouwers etc.:
De Sneuper 19, blz: 20 (Reinder H. Postma), Jan Reijtses Meesterbrouwer tot Anjum; De Sneuper 20, blz: 20 (Reinder H. Postma), Acte van verbintenisse tusschen den Brouwers van Dockum opgericht 4 augustus 1708; De Sneuper 58, blz: 33 (R.H.C. van Maanen), Jeneverbranderijen rondom Dokkum 1818.
Homepage Historische Vereniging Noordoost Friesland, Onder indexen:
* Jeneverbranders in het ressort Dokkum in 1808 en 1818-1820.
(R.H.C. van Maanen)
* Oudermannen en leden van het Dokkumer bierbrouwersgilde tussen 1756 en 1794. (L. Meerema)

Behoort bij artikel op bl. 58. In het eerste huis rechts, Hoofdstraat 18, woonde meester W.D. Jager, twee huizen verder was de herberg!!

Ambassade van het
Koninkrijk der Nederlanden
Embajada de los Países Bajos

Historische Vereniging Noordoost Friesland
Postbus 369
9100 AJ Dokkum

HMA Buenos Aires
Olga Cossenttini 831 p.3
Edif. Porteño II
C1107BVA Buenos Aires

Datum 6 december 2006
Kenmerk BUE-457-06
Blad 1/1
Bijlage(n)

Auteur Daniël Stork
Telefoon 4338-0050
Fax 4338-0060
bue@minbuza.nl
www.embajadaholanda.int.ar

Betreft Contact Argentinië
C.c. Honorair-consulaat Tres Arroyos

Zeer geachte Heer Speelman,

Ik heb uw brief gedateerd 20 november 2006 in goede orde ontvangen. Het doet mij deugd te lezen dat leden van uw vereniging het Argentijnse spoor hebben gevonden. Ik stel voor dat u en uw leden in eerste instantie onze consul in tres Arroyos, mevrouw Ida van Mastrigt, als contactpunt aanhouden (consuladoholanda@speedy.com.ar). Zij is goed op de hoogte van het wel en wee van de omvangrijke Nederlandse gemeenschap aldaar en zal u als geen ander kunnen informeren over de lotgevallen van uw Friese voorvaderen.

Mocht u echter ook informatie met betrekking tot Buenos Aires en het federale niveau behoeven, dan fungeert deze ambassade graag als achtervang voor het Honoraire-Consulaat in Tres Arroyos. In dat geval kunt u het beste contact opnemen met de PCZ-afdeling (bue-pcz@minbuza.nl).

Ik wens u en uw leden veel succes bij uw speurwerk,

Hoogachtend

Henk J.W. Soeters
Ambassadeur te Buenos Aires

VOOROUDERS BIJ DE VOC ?

Hans Zijlstra, hzijlstra@yahoo.com

Al geruime tijd kan via de website 'Uitgevaren voor de kamers van de VOC' via http://voc.websilon.nl/ in een database gezocht worden naar opvarenden die tussen 1700 en 1794 vertrokken naar de Oost. Op onze verenigingswebsite hebben we onder de pagina Noordoost Friezen in de VOC al vele namen en korte teksten vermeld. Sinds kort wordt ook de meest omvangrijke kamer, Amsterdam, toegevoegd aan de online VOC database. Hieronder een lijst met opvarenden uit de kleinere dorpen rond Dokkum. Als u een bekende tegenkomt en ook nog wilt weten hoe zijn reis verliep dan kunt u dit nakijken in de database van Dutch Asiatic Shipping:
http://www.inghist.nl/Onderzoek/Projecten/DAS/search
Zo vind je dat de Land van Beloften op 30 maart 1735 vertrok van de rede van Texel, onder kapitein Hermanus Blom voor de kamer Enkhuizen. Ze arriveerde op 27 augustus 1735 aan Kaap de Goede Hoop, waar ze op 22 september weer vertrok. De aankomst in Batavia was op 13 december 1735. In onderstaande lijst staan de 3 Wierumers aan boord van de Land van Beloften, die overigens allen niet lang na deze reis overleden.

Naam, Herkomst, Schip,Uitreis

Philip de Vries, Pesens, Wapen van Hoorn, 1738
Philippus Lieuwesz, Pesens, Everswaart , 1734
Philip de Vries, Pesens, Westkapelle, 1738
Tierk de Haan, Pasens, Nieuwvliet, 1742
Jan Visser, Pesens, Keukenhof, 1759
Jan de Vries, Wierum, Blitterswijk, 1790
Atse Siours, Wierum, Land van Beloften, 1735
Klaas Verdwaald, Wierum, Vis, 1732
Jan de Vries, Wierum, Land van Beloften, 1735
Willem Vissscher, Wierum, Vis, 1732
Jan Pietersz, Wierum, Land van Beloften, 1735
Cornelis Lulkens, Anjum, Borssele, 1773
Witse Dirks, Anjum, Zeeuw, 1777
Jan de Vries, Anjum, Jager, 1753
Lube Jurks, Anjum, Merenberg, 1780
Jacob Aars, Anjem, Wapen van Hoorn, 1749
Johannes Volkers, Anjem,Willem de Vijfde, 1767
Jan Gerritse, Ee, Gouverneur-Generaal, 1760
Jan Gerritse, Ee, Schoonzicht, 1760
Cornelis van der Kras, Ee, Unie, 1790

“de aanvankelijk bij ’s mans komst te Nes zoo veel beloovende harmonie is verstoord”

PROBLEMEN MET SCHOOLMEESTERS, 2

Reinder Tolsma (reinder.tolsma@home.nl)

Willem Dirks Jager te Nes (WD)

Het begon zo mooi, de schoolmeesterscarrière van Willem Dirks Jager (geboren 1791 te Almenum). Nadat hij eerst een tijdje provisioneel onderwijzer te Oudebildtzijl was geweest, kreeg hij in 1816 een mooie kans om als schoolmeester in Nes te beginnen. Dat wij vandaag de dag nog weten hoe de sollicitatieprocedure verliep, is te danken aan zijn laatst overgebleven concurrent voor de vacature in Nes, Bruno L. van Albada, die er in zijn memoires (1) het volgende over schreef:

“De zon deed juist haar overgang van den kreeft naar den steenbok, toen ik den 21 Maart (1816), in den vroegen morgen, mijn stap naar Nes richtte, onbewust wat mij daar zou wachten, - en daar wachtte mij bijna hetzelfde onthaal als vroeger te Aalsum, dezelfde schoolopziener, hetzelfde grietenij-bestuur, bijna dezelfde mededingers en schier hetzelfde examen.

Na den afloop werd een tweetal gemaakt: W. de Jager (van Oudebildtzijl) en mijn persoon, waaruit na een half uur de benoeming plaats zou hebben.

Wij wandelden met ons beiden een paar malen het dorp door en lieten ons daarna aandienen. Doch de heeren waren het onderling niet eens: 't Bestuur wilde De Jager; - de schoolopziener mij, toen de assessor het zonderlinge voorstel deed: dat diegene zou worden benoemd, die het best een Evangelisch gezang zou zingen. Dit lieten we ons (ook weer zonderling genoeg) welgevallen. Na dezen strijd werden we nogmaals verzocht ons een kwartieruurs te·verwijderen, waarna men ons zou laten roepen. Dit geschiedde, waarna een der heeren (niet de schoolopziener) met een air van deftigheid ons aldus toesprak:

"Meesters! ik heb het voorrecht gehad aan eene kostschool voor jonge heeren mijne opleiding te genieten, zie je? - daar beoefenden wij grondig de muziek, zoowel vocaal als instrumentaal, vandaar dat ik mij bevoegd reken over 't koraalgezang te kunnen oordeelen, zie je? Gij, meester Albada, naamt niet genoeg het movement crescendo in acht, waar het in de hoogte ging. Ook uw diminuendo was misplaatst en teveel tremulant; doch dit schrijf ik toe aan timiditeit. Uw dolce en pianissimo beviel ook minder, zie je? In 't kerkgezang houd ik van fortissimo. 't Is om dit een en ander dat we u, meester Jager, kortaf geluk wenschen met de overwinning op Albada behaald." Nu stond ik verontwaardigd op en sprak: Mijnheer! ik heb het

voorrecht gehad aan een gymnasium en daarna aan een akademie mijne opleiding te genieten, en heb daar geleerd, dat de vorming der jeugd tot nuttige wereldburgers niet van kerkgezang, maar van doelmatig onderwijs afhangt."
Deze toespraak hielp Albada niet want Jager werd, uit een tiental sollicitanten, benoemd. Gelukkig voor hem had Albada in de trekschuit van Leeuwarden naar Dokkum kennis gemaakt met schoolopziener Martens, doopsgezind leraar van Holwerd, die hem nu even apart nam:
"Hoor eens", zei hij, "Jager is provisioneel onderwijzer te Oudebildtzijl, eene school met ruim 100 leerlingen. Hij gevoelt zich daar niet op zijn gemak. Wilt ge hem opvolgen? kom dan morgenvroeg in de Benthem dan zal ik u een paar aanbevelingsbrieven geven, die ge persoonlijk moet bezorgen, en ik ben verzekerd, dat ge naar wensch zult slagen en u daar beter dan te Nes, te huis zult gevoelen".
Inderdaad krijgt Albada de post te Oudebildtzijl en verruilt Jager Oudebildtzil voor Nes: voor f 200,- per jaar wordt hij op 2 april 1816 de opvolger van Sijtse Theunis de Waard, een veel belovend kwekeling van schoolopziener ds. J.H. Nieuwold, die een paar weken eerder plotseling was overleden.

Een aantal jaren moet het daarna goed gegaan zijn met Willem Dirks Jager, er wordt tenminste niets vernomen wat op het tegendeel wijst, ook de rapporten van de schoolopziener Martens zijn redelijk te noemen, al klaagt deze wel over de slechte toestand van het schoolgebouw, maar ja, dan kan Jager weinig aan doen, dat is een zaak voor de gemeente.
In 1831 komt er kentering in de zaak, we maken kennis met een van de minder goede eigenschappen van Jager: hij is driftig en reageert vaak direct, zonder verder na te denken (ook later wordt deze eigenschap van hem vaak genoemd).
Het zal bekend zijn dat de meeste schoolmeesters in die tijd vele (bij) baantjes hadden om in leven te blijven met hun gezin. Naast kerkelijke baantjes als koster en voorzanger werden er ook wel burgerlijke taken door schoolmeesters uitgevoerd. Zo was Jager ontvanger van Nes en in die hoedanigheid had hij waarschijnlijk een potje van zijn administratie gemaakt want hij wordt door Grietman J.P. van Harinxma thoe Slooten en zijn assessoren op het matje geroepen:
"Vervolgens is nog ter vergadering verschenen Willem Dirks Jager, gaarder te Nes ten einde zich te verantwoorden aangaande eenige aanmerkingen door den Hoofdcommies op zijne administratien gemaakt. Deze verantwoording niet tot genoegen dezer vergadering afgelopen zijnde, is besloten hem Willem Dirks Jager van zijn post te ontslaan, ten einde een ander in deszelfs plaats aan te stellen – zulks aan denzelven te kennen

gegeven zijnde heeft hij daarop geantwoord als dan tevens van zijnen post als schoolonderwijzer afstand te doen hetwelk door deze vergadering is geaccepteerd en tevens besloten den heer schoolopziener daarvan kennis te geven".
Grietman en assessoren gaan voortvarend te werk, laten zij zich niet door een eenvoudig schoolmeester voor het blok zetten, of is er al meer aan de hand? In ieder geval worden schoolopziener en Gouverneur in kennis gesteld van de vacature te Nes, ook al komt Willem Jager een paar weken later met hangende pootjes terug en vraagt hij of hij zijn betrekking weer mag vervullen ("zich beklagende te voorbarig geweest te zijn in het afstaan van zijnen post als schoolonderwijzer te Nes").
De grietman antwoordt hem dat de school te Nes als vacant is aangemeld en dat het buiten de macht van de gemeente ligt om daar iets aan te veranderen, maar hij zal de schoolopziener inlichten. Hoe Martens het heeft opgelost (had hij de sollicitatieprocedure nog niet gestart?) is niet bekend maar Jager mag aanblijven als schoolmeester al krijgt hij de kwalificatie "provisioneel" mee, "voorlopig".

Vanaf deze tijd lijkt het helemaal mis te gaan met Jager want in maart 1834 komt er een adres binnen bij de gemeente waarin een aantal ingezetenen van Nes hem beschuldigt "van het misbruik van sterken drank en het verwaarloozen van zijnen post". Grietman en assessoren besluiten direct te reageren en stellen de Gouverneur voor om Jager te ontslaan en een ander te benoemen "aangezien hij reeds in 1831 zelfve voor dien post heeft bedankt". De gouverneur slikt dit niet en wil "de zoogenaamde prov. continuatie" niet intrekken omdat hij constateert "dat het gebeurde in 1831 ten aanzien van zijn bedanken opgeheven en vervallen (dient) te zijn door de waarneming sedert geduurende drie jaren".
Grietman, assessoren en inwoners van Nes zullen Jager dus moeten blijven accepteren, zij het met frisse tegenzin. Het lijkt erop dat daarna bewijzen zijn verzameld om Jager als schoolmeester weg te werken; hij had het er in ieder geval naar gemaakt.
Vanaf februari tot oktober 1837 gaat er een gestage stroom brieven van Nessemers naar het gemeentebestuur (dat veel brieven doorstuurt naar de Prov. Comm. van Onderwijs die er in juni en oktober over beraadslaagt) die Jager van allerlei zaken beschuldigen. Het voert te ver om ze allemaal te behandelen, daarom een kleine greep uit de beschuldigingen:
- dat hij door het vreezelijke veel sterken drank te gebruiken veeltijds in dronkenschap verkeert
- dat door dit een en ander zijn huishouding veeltijds in een zeer roerigen en aldersmeergsten toestand is, om elkaar met de aller afgrijselijksten woorden verwijtigen te doen, en ook wel eens tot daadsaaken overgaat die

de bedroefdste gevolgen zouden kunnen hebben, om elkaar met heet water te vervolgen, of meubelen in stukken te slaan, de vrouw bij nagt buiten de deur te jaagen
- hij is dronken door kwajongens in een kruiwagen thuisgebracht
- het schoolhouden is compleet in de war, als ouders denken dat de kinderen op school zijn, stuurt meester ze de straat weer op of laat zijn zoon maar wat oppassen
- hij laat de school om 10 uur pas beginnen, gaat 11 uur zijn middagmaal halen en als hij om 1 uur weer terug komt, stuurt hij de kinderen weer naar huis "sonder ze een les te leeren".

Heel mooi wordt de toestand verwoord in een lange, door 35 personen ondertekende, brief:
"...Dat reeds sedert eenige jaren de schoolonderwijzer Willem Dirks Jager zich heeft schuldig gemaakt aan het misbruik van sterken drank en daardoor meermalen het schoolonderwijs geheel verzuimde of zeer gebrekkig uitvoerde, dat hem deze gebreken dikwijls op een zachte en vermanende wijze zijn onder het oog gebragt door ingezetenen daartoe allezins bevoegd en waaarop hij dan telkens beterschap beloofde en ook somzijlen voor een korte poos zich beter pleeg te gedragen. Dat evenwel thans zijne buitenspoorigheid in het gebruik maken van sterken drank tot zoodanige hoogte is geklommen dat hij al den dag zich dronken drinkt en ten spot langs de straat loopt..."

Deze brief vermeldt tevens dat veel ouders hun kinderen van school hebben genomen en er slechts een tiental kinderen nog op school zit waar het er 60 tot 70 hadden kunnen zijn.

In eerste instantie bemoeit het gemeentebestuur zich met de zaak en roept Jager ter verantwoording. Hij verklaart alle beschuldigingen voor onwaar, het verhaal van de kruiwagen klopt maar hij beweert daartoe te zijn gedwongen en niet dronken te zijn geweest.

Schoolopziener Martens (van hem is de ondertitel bovenaan dit verhaal) probeert een goed woordje voor Jager te doen door op te merken dat volgens hem de oorzaak van de verwijdering tussen Jager en de Nessemers ligt in het jaarlijks moeten ophalen van grondpachten, een deel van het salaris van de onderwijzer. Het betreft hier f 60,80 dat op 17 verschillende, vaak ver uiteen liggende, adressen moet worden opgehaald. Soms wordt het geld hem in eerste instantie ook nog bot geweigerd. Hij stelt voor om de onderwijzer af te kopen waardoor er twee vliegen in één klap worden geslagen: de man kan als schoolmeester toch geen goed meer doen, ook al wordt hij vrijgesproken en de schooljeugd wordt "voor eene schade behoedt" omdat het onderwijs van Jager "eerder naar het <u>middelmatige</u> dan naar het <u>goede</u> of <u>voldoende</u> helt". En Martens kan het weten want hij heeft hem al meer dan 20 jaar gevolgd!

De gemeente reageert behoorlijk nijdig, in een brief aan de Gouverneur, waarbij vooral het voorstel om Jager af te kopen aangevallen wordt: het zou een beloning zijn van 's mans wandaden.
De Prov. Comm. van Ond. buigt zich dan in haar julivergadering over de zaak Jager en benoemt een commissie uit haar midden, Martens, Niebuur Ferf en U.A. Evertsz, om de ingekomen beschuldigingen en verdere correspondentie te beoordelen. De commissie vindt "dat deze klagten hun alleszins gegrond toeschijnen" waarna de gehele vergadering besluit om de gemeente Westdongeradeel voor te stellen om Jager voor zes weken "te suspendeeren".
Grietman en assessoren sturen Jager een brief waarin hij verwittigd wordt van het besluit van de Comm. en beveelt hem tussen 9 augustus en 20 september niet in school te komen en "Beernt Jans Klazenga, onderwijzer van den 4e rang te Brantgum, het schoollocaal met alle schoolmeubelen en leerbehoeften daartoe behoorende in behoorlijke orde bij zijn aankomst zult hebben over te dragen en hem geduurende voornoemd tijdvak ongestoord gebruik daarvan (te) laten".
Het gemeentebestuur houdt de gedragingen van Jager nauwlettend in de gaten gedurende deze proefperiode en is na afloop daarvan niet overtuigd dat er verbetering is opgetreden. Op een vraag van de Prov. Comm. daartoe stuurt de gemeente nieuwe brieven met klachten van Nessemers op, terwijl Jager en zijn vervanger Klazenga tevens worden opgeroepen voor de Comm. te verschijnen. Deze keer gaan alle papieren rechtstreeks naar de Comm. en niet, zoals te doen gebruikelijk, via de schoolopziener Martens. Zat diens houding ter verdediging van Jager hen nog dwars? Ze wenden late binnenkomst van de brieven voor als oorzaak van hun handelwijze!
De nieuwe klachten maken niet veel indruk ("ze schenen van minder beteekenis of niet genoeg bewezen") en daarom wordt eerst invaller Klazenga als getuige binnen geroepen.
Deze verklaart dat hem geen strobreed in de weg was gelegd, dat Jager steeds voorkomend tegenover hem was geweest, maar "dat hij echter vroeger de ochtendschooldienst van 7 tot 9 uur bestendig had laten stil staan". Verder had hij de indruk dat er vaak ruzie was tussen Jager en diens vrouw, een ruzie "die mede in het driftig temperament dier vrouw te zoeken ware".
Willem Jager zelf ontkent de waarheid van de meeste klachten en wil, indien nodig en als hij de tijd krijgt, die best weerleggen. Hij geeft toe dat hij de ochtendschooldienst vaak heeft verzuimd maar dat "zulks als het gevolg moest worden beschouwd van de onaangenaamheden die hij ondervond bij het ophalen der grondpachten". Daarentegen bracht hij naar voren, als blijk van goede wil, dat hij jarenlang vrijwillig "buiten zijne gewone schooluren om" les had gegeven in het gehucht Moddergat. Helaas

was dat onderwijs bij gebrek aan een goed lokaal nu gestopt maar hij had een brief bij zich, ondertekend door 40 personen, waarin een en ander was opgetekend. Verder beloofde hij zich voortaan beter te zullen gedragen.
De Comm. besluit hem niet te suspenderen maar een berisping te geven en hem "aan te manen tot eene volledige pligtsbetrachting en onberispelijken wandel", hetgeen Jager volmondig toezegt.
Een paar maanden later, maart 1838, vraagt Jager of hij kan worden ontslagen van het ophalen van de grondpachten, hij heeft daar blijkbaar toch veel problemen mee (of de Nessemers!). De gemeente stemt toe maar vraagt ook iets van Jager: "...terwijl wij aan den anderen kant van U ene getrouwe betrachting van Uwe pligten als onderwijzer zullen verwachten, ten einde wij niet in de onaangename verpligting mogen geraken, als voor dezen, zulks ter kennisse van Uwen superieuren te moeten brengen..."

Zo lijken de meeste hobbels gladgestreken (schoolopziener Martens meldt in rapport over 1839: "de onderwijzer gedraagt zich thans onopsprakelijk") en daarom komt de volgende brief van Jager aan de gemeente toch als een verrassing:
"Aan den Heere Grietman van Westdongeradeel, Wel Edele Heer !
Eene drom van netelige huishoudelijke omstandigheden, of twistingen en oproerigheden, maken mij hoogst noodzakelijk, om voor mijn Post als Schoolonderwijzer enz. heden te bedanken – Ik verzoek derhalve minzaam dat er mediaad of dadelijk in mijn School wordt voorzien. Met eerbied ben ik Ued Welwillende Dienaar W.D. Jager, Nes, den 2e Mei 1841

De gemeente willigt het verzoek in, zoekt een vervanger maar 14 dagen later biedt Jager aan zelf als vervanger te willen fungeren. De gemeente heeft het nu echter met hem gehad, spoort schoolopziener Martens aan om zo spoedig mogelijk een vergelijkend examen te organiseren (Martens lijkt nog contact met Jager te hebben gehad over "continuatie!"), waarna op 28 september 1841 Jochum Beetstra als nieuw onderwijzer wordt benoemd.
Jager verdwijnt spoorloos (uit het Bevolkingsregister) en sterft op 10 jan. 1857 op Terschelling.

Bronnen:
1. Uit de oude en nieuwe doos, Bruno Lieuwes van Albada, Groningen, 1876
Daarnaast werd gebruik gemaakt van stukken uit het archief van de Provinciale Commissies van Onderwijs, Tresoar, archief 34-01:
nr. 17, handelingen en besluiten,
nr. 44 en 45, ingekomen stukken en
50, verslagen van schoolopzieners.
Verder notulen B & W van Wed en ingekomen en uitgaande stukken.

INHOUDSOPGAVE

2	Redactioneel	E. Smits
3	Bestuurlijk	J. de Jager
3	Ledennieuws	S. Dijkstra
	Genealogie	
5	Aanvulling kwartierstaat Antje vd Zee	A.J. Dijkstra
12	Oudst gevonden voorouder van: Hans Zijlstra	H. Zijlstra
14	Kwartierstaat Freeke Sijtsma	F. Sijtsma
	Streekgeschiedenis	
36	Poldermolen Hoedemakerspolder	W. Banga
39	NOF-deelnemers aan Tiendaagse Veldtocht, 1	J.A. Paasman
44	Oude maten en gewichten 2: het lopen	H. Zijlstra
46	Gaykema of Bierma's pleats te Ternaard	E. Smits
58	Problemen met schoolmeesters, deel 2	R. Tolsma
	Bronnenuitgave	
23	Plaisier rijtuigen en vaartuigen in NOF, deel 1	P. de Haan
	Varia	
4	Caspar de Robles, de Stenen Man	F. Boersma
13	Kluften in Kollum, een vraag	P. de Haan
43	Maten en Gewichten, een reactie	G. Herrema
53	Op de Zuupmarkt dit fers	L. Meerema
55	Brouwerijen in Dokkum	P. de Haan
56	Contactadres in Argentinië !!!	
57	Voorouders bij de VOC?	H. Zijlstra

In De Sneuper nummer 83, juni 2007, onder voorbehoud:

(Eng)wierum en Liudger	Kl. Sierksma
Oude maten en gewichten 3	H. Zijlstra
Centralisatie scholen in Oostdongeradeel	R. Tolsma
NOF-Friezen tijdens Tiendaagse Veldtocht, deel 2	J.A. Paasman
Rij- en vaartuigen Dockum 1795-1805, deel 2/3	P. de Haan
Mijn oudst gevonden voorvader, deel 2	???
Johanna Rosier en een merklap	G. Rosier
Kwartierstaat Anthonie H. Blom	F.H. Blom
Kwartierstaat Baarsma	J. de Jager
De Bierma's van Gaykema	E. Smit
Molens in Dongeradeel, deel 3	W. Banga